

OLJEFRI

**Rødts plan for oppbygging av framtids-
rettede arbeidsplasser parallelt med
nedtrapping av olje- og gassindustrien**

Ansvarlige for prosjektet og forfattere
av planen har vært:
Rødts miljø og næringspolitiske
utvalg ved
Aled-Dilwyn Fisher
Elin Volder Rutle
Lene Liebe Delsett
Åshild Lappegård Lahn

Planen er en videreutvikling og
konkretisering av partiets vedtatte
politikk, og i prosessen har det
kommet innspill fra en rekke Rødt-
medlemmer i hele landet.

I tillegg vil vi gjerne takke
enkelpersoner og flere
organisasjoner som har bidratt med
innspill og kunnskap underveis i
prosessen:
Fagforbundet
Framtiden i våre hender
Greenpeace
Helge Ryggvik
Natur og Ungdom
Naturvernforbundet
Norsk Tjenestemannslag
Zero

rødt.no/fornybar

Språkvask: Pernille Hansen
og Toril Hjortol

Forsidefoto: Yay Micro

Layout: Ole Mjelstad

INNHold

Sammendrag	s. 4
1. Innledning	s.6
2. Norsk olje- og gassindustri virkning på klimaet	s. 9
3. Olje- og gassvirksomhetens påvirkning på norsk økonomi	s. 14
4. En tredelt plan for å trappe ned olje- og gassproduksjon	s. 21
5. Omstillingsplan for olje- og gassindustrien og dem som jobber der	s. 24
6. Hva skal vi leve av når oljealderen er forbi	s. 30
7. Oljeavhengighet i kommuner og fylker	s. 36
Ordliste	s. 40
Referanser	s. 41

OM FORFATTERNE

Aled Dilwyn Fisher (f. 1986) er stipendiat på European Joint Doctorate in Law and Development (EDOLAD) ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, hvor han tidligere har studert og jobbet på Norsk senter for menneskerettigheter. Han er aktiv i Broen til framtiden-alliansen, Norsk Tjenestemannslag (NTL) og Rødt, og kommer opprinnelig

fra Storbritannia, hvor han var aktiv i student- og miljøbevegelsene.

Lene Liebe Delsett (f. 1985) har sittet i Rødts miljø- og næringspolitiske utvalg siden 2012. Hun har en bred bakgrunn fra miljøbevegelsen, som lokallagsleder, landsstyre- og sentralstyremedlem og nestleder i Natur og Ungdom, og fagrådgiver på biologisk mangfold og fornybar energi i både miljøstiftelsen ZERO og

Naturvernforbundet. Lene er utdannet paleobiolog, og skriver doktorgrad ved Naturhistorisk museum.

Elin Volder Rutle (f. 1981) leder Rødts utvalg for miljø- og næringspolitikk, og har vært partiets miljøpolitiske talsperson siden 2009. Hun har en bred politisk bakgrunn, og har hatt verv i blant annet Norges Sosiale Forum og Ungdom mot EU i tillegg til Rødt. Hun har arbeidserfaring fra blant annet Rødt Oslos bystyregruppe,

Utviklingsfondet og Forskningsrådet. Hun er utdannet landbruksøkolog.

Åshild Lappegård Lahn (f. 1988) har lang erfaring fra miljøbevegelsen, blant annet som landsstyre- og sentralstyremedlem i Natur og Ungdom og redaktør for miljømagasinet Putsj, og har jobbet med kommunikasjon i både Naturvernforbundet og Greenpeace. Hun studerer oversettelse ved Universitetet i Oslo, og sitter i redaksjonen til Manifest Tidsskrift. Sitter i

Rødts landsstyre og miljø- og næringspolitisk utvalg.

SAMMENDRAG

Dette er en plan for å trappe ned norsk olje- og gassproduksjon til et minimum og samtidig sikre en omstilling til et lavutslippssamfunn med et næringsliv basert på fornybare ressurser. Tiltakene i denne planen kan gjennomføres her og nå, med eksisterende teknologi og innenfor rammene av dagens styresett og økonomiske system.

Olje- og gassindustrien er Norges største kilde til klimagassutslipp. De totale utslippene fra forbruk av norskprodusert olje og gass tilsvarende 1,5 prosent av verdens klimagassutslipp. Norge har historisk et stort ansvar for de globale utslippene, og er samtidig ett av landene med størst kapasitet til å redusere dem.

Rødt mener Norge gjennom innenlands tiltak skal kutte minst 60 prosent av utslippene innen 2030 og minst 90 prosent innen 2050. Den eneste veien til garantert reduserte klimagassutslipp er at hvert land tar ansvar for sine utslipp. Det vil også være helt nødvendig å vise til for å få til en bindende, internasjonal klimaavtale. I tillegg må vi bidra til utslippskutt internasjonalt ved å betale inn 10 milliarder årlig til FNs klimafond, og gjennom å gjøre teknologi gratis tilgjengelig for fattige land (primært i sør).

Olje- og gassindustrien har i dag en dominerende plass i norsk økonomi, og skaper problemer for andre næringer. Da vi begynte å utvinne olje, var det klare grenser for hvor stor andel olje- og gassindustrien skulle utgjøre av norsk næringsliv. I dag er dette overlatt til markedet, og er avhengig av svingende oljepriser. I tillegg favoriserer staten denne næringen gjennom mange særordninger, subsidier og skatteletter.

Tiltak for å redusere olje- og gassproduksjonen

Rødt går inn for å trappe ned olje- og gassvirksomheten til et minimum: Vår målsetning er at vi i 2030 utelukkende utvinne olje og gass som råvare for industrien. Årene fram mot 2030 vil vi bruke på å omstille denne sektoren og hele det

norske samfunnet. Nedtrapping av olje- og gassproduksjon skal skje ved å fjerne subsidier og særordninger og gjennom en offentlig styrt nedtrapping på norsk sokkel. De viktigste tiltakene vil være:

- Ingen tildeling av nye felter, verken gjennom konsesjonsrunder eller TFO.
- Stans i utbyggingen av nye felt.
- Renasjonalisering av Statoil, og oppkjøp av felt på norsk sokkel fra andre aktører. Selskapet skal brukes til å trappe ned produksjon på norsk sokkel med 98,5 prosent innen 2030.
- Raskere nedtrapping av gassutvinning gjennom reforhandling av gasskontrakter.
- Avvikling av ordningen som dekker 78 prosent av investeringene til selskaper som driver leteboringer uten resultat.
- Nedlegging av støtten til Olje- og gassdirektoratets seismikkskyting.
- Avslutning av ordningene med seks års avskrivningstid på investeringer og fradrag for alle kostnader.
- Stans i friinntekten og dekkingen av investeringer.

Tiltak for å bygge det fornybare Norge

40 000 personer jobber i dag direkte i olje- og gassindustrien, men så mange som 250 000 er tilknyttet industrien på en eller annen måte. Rødt mener at disse menneskene ikke skal betale kostnadene for den nødvendige omleggingen. Derfor har det offentlige et stort ansvar i å sikre at deres rettigheter ivaretas og at kompetansen deres brukes for å bygge det fornybare Norge.

På samme måte som klimaproblemene ikke kan løses gjennom ett enkelt tiltak, er det heller ikke én enkelt sektor som skal sikre inntekter, arbeidsplasser og energi i framtida. Det er mange viktige sektorer som trenger kunnskap og erfaring vi i dag finner i olje- og gassindustrien, deriblant energieffektivisering, maritime næringer, fornybar energi, kraftforedlende industri

og treforedling. I tillegg vil det fornybare Norge trenge flere i andre næringer: bærekraftig matproduksjon, materialgjenvinning, og bygging og drift av et miljøvennlig samferdselssystem med flere kollektive løsninger. Vi trenger flere som kan gjennomføre lavutslippstiltak i kommunene, og behovet for arbeidskraft vil øke innenfor utdanning og omsorg. De viktigste tiltakene vil være:

- Økte tilskudd til ENOVA øremerket energieffektivisering og klimateknologifondet.
- Statlig finansierte prosjekter innen energieffektivisering og fornybar energi, inkludert oppgradering av eksisterende vannkraftverk.
- Innføring av feed-in-tariffer (se ordliste) for fornybar energi.
- Nye statlige stimulerings- og støtteordninger for raskere omstilling av verftsindustrien, slik at den kan levere til andre sektorer enn olje- og gassindustrien.
- Et offentlig utvalg med representanter fra fagforeninger, industrien og forskningsmiljøer som kan utvikle en plan for oppbygging av nye arbeidsplasser, forskning og relevante videreutdanningsmuligheter for de som i dag jobber i olje- og gassindustrien.
- Et nytt industrikraftregime med krav til lokal og energieffektiv produksjon, samt utslippsreduksjoner, i bytte mot stabile og rimelige kraftforsyninger til den kraftforedlende industrien. Det må ikke bygges flere kraftkabler til utlandet for eksport av norsk strøm.
- Miljøkrav til industri og avfallsbehandling som sikrer økt gjenvinning av materialer og energi. Det må stilles krav til at produkter har lang levetid, og er lette å gjenvinne når de ikke lenger kan brukes.
- Langsiktige og stabile rammevilkår for skogsdrift

og treforedling som ivaretar biologisk mangfold og sikrer at ressursene brukes til det vi som samfunn har størst behov for.

- En offentlig innkjøpspolitikk med strenge miljø- og klimakrav, som favoriserer lokal produksjon, og dermed økt grad av videreforedling og industrialisering.
- En samferdselspolitikk som prioriterer å utvide og oppgradere banenettet, satser på sjøgående transport og øker kapasiteten i kollektivtrafikken.
- Oljeuavhengige kommuner og fylker.

Hele det norske samfunnet må omstilles for å bli oljeuavhengig, det gjelder også kommuner og fylker. Dette vil skape nye arbeidsplasser. Kommunene bør være bevisste på hvilke arbeidsplasser de vil legge til rette for gjennom gunstige rammebetingelser eller prioritering av lokale bedrifter rettet mot for eksempel energieffektivisering. Å bli oljeuavhengig innebærer at man planlegger grønt og sikrer at framtidige infrastrukturutbygginger bidrar til å redusere fossil energibruk i lang tid framover. Her vil planarbeidet og samferdselspolitikken være særlig viktig. Rødt går imot kapasitetsøkende motorveiutbygginger, slik som E18 vestover fra Oslo, og areal- og transportkrevende kjøpesenterutbygginger.

Kommuner må redusere energiforbruket og gjøre det resterende mer miljøvennlig. Energieffektivisering bør alltid prioriteres først, deretter utbygging av lokalt tilgjengelig fornybar energi, som solenergi og jordvarme. Det offentlige kjøper varer og tjenester for nesten 400 milliarder årlig, og innkjøpspolitikken bør favorisere miljøvennlige, varige og lokalt produserte varer. I tillegg må kommunene jobbe for å trekke egne investeringer og investeringer via KLP ut av fossilselskaper.

1

INNLEDNING

Vi vet at klimaendringene fører til mer ekstremvær, mindre matproduksjon, ødelagte økosystemer og et surere hav. Likevel øker verdens utslipp og energiforbruk. Vi vet at menneskeskapte utslipp er hovedårsaken til endringene og at utslippsøkningen går hånd i hånd med økonomisk vekst. Allikevel gir politikere verden over stadig fra seg mer makt til store selskaper og markedet, og jobber for at selv klimapolitikken skal bidra til økt økonomisk vekst.

I Norge har det å ta ansvar for klimaet blitt synonymt med å bestille rapporter og utredninger om hvilke tiltak vi kan gjøre og hva som lønner seg. Utfordringen er ikke å finne løsningen på klimaproblemet, det er å tørre å gjennomføre alle de tiltakene vi vet vil redusere utslippene.

Siden klimaendringer for alvor kom på den globale dagsordenen, har utslippene fra produksjon av norsk olje og gass nesten doblet seg. De totale utslippene fra forbruk av norskprodusert olje og gass er langt høyere, og utgjør 1,5 prosent av verdens klimagassutslipp. For ti år siden snakket ingen om norsk oljeindustri. Nå krever stadig flere at sektoren må reduseres, av hensyn til enten klimaet, naturen eller resten av norsk økonomi. Dette har ført til nye allianser mot åpning av nye områder. Det viktigste eksempelet er Folkeaksjonen Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja, som har klart

å samle lokalbefolkning, fiskere og miljøbevegelse, og hindret olje- og gassutvinning i disse områdene.

I denne planen viser Rødt hvordan vi kan redusere norsk olje- og gassproduksjon til et minimum og gjøre samfunnet oljeuavhengig. Det vil være det viktigste bidraget til å redusere klimagassutslipp i Norge og internasjonalt. Omstillingen må starte nå hvis vi skal overlate en jord med et levelig klima og en levende natur til framtidige generasjoner. En slik plan kan ikke ignorere at olje- og gasssektoren er en stor del av norsk økonomi og står for mange arbeidsplasser. Vi har derfor sett på hva de som i dag jobber i olje- og gassnæringene alternativt kan jobbe med, og hva vi bør leve av i Norge i framtida. Tiltakene i planen kan gjennomføres her og nå med eksisterende teknologi og innenfor rammene av dagens styresett og økonomiske system.

I dag kastes mange arbeidere i olje- og gassindustrien ut i arbeidsledighet på grunn av lave oljepriser og usikkerhet i markedet. Rødt arbeider for en omstilling som sikrer at vi tar vare på dem og deres kunnskap. Den er uvurderlig når vi skal bygge den fornybare og fossilfrie framtida. Det krever offentlig planlegging og satsing, og at markedskreftene ikke får styre etter kortsiktige og uansvarlige profittmotiv.

Denne planen er ikke hele løsningen. Rødt mener at klima-

problemene ikke kan løses innenfor rammene av en kapitalistisk vekstøkonomi. Det er ikke mulig med evig økonomisk vekst på en klode med begrensede ressurser. Rødts visjon er et samfunn der naturens bærekraft og menneskenes behov, ikke kapitalismens profittjag, setter rammene. Naturens tålegrenser krever at vi reduserer forbruket. Allerede i september 2014 hadde menneskeheten brukt opp de ressursene vi kunne bruke i løpet av hele året om vi ikke skulle forringe framtidens livsgrunnlag. Hvis vi skal fortsette med den samme økonomiske veksten de neste 200 årene uten å øke miljøbelastningen, trenger vi å redusere ressurs- og energiforbruket til en sekstifiredel. Det sier seg selv at det er umulig. Med andre ord er det kapitalismen vi må fjerne.

Klimaløsningene innebærer mer enn å erstatte fossil energi med fornybar energi. Det totale energi- og ressursforbruket må reduseres. En rettferdig klimapolitikk krever at Norge og andre rike land må redusere sitt forbruk mye, slik at det er rom for økning i forbruket til verdens fattige. En måte å gjøre det på, er gjennom redusert arbeidstid, for eksempel 6-timersdag, der økt produktivitet tas ut i mer fritid, ikke i økning av forbruk og utslipp. Gjennom å redusere normalarbeidstiden kan man også skape mange nye jobber.

Felles for en forsvarlig nedtrapping av norsk olje- og

gassproduksjon og en global forbruksreduksjon er det at vi tar makt vekk fra markedet, og tilbake til politisk og folkevalgt styring. Økt markedsrett øker utslippene. Frihandelsavtaler gir selskaper sterkere rettigheter enn stater. Norges viktigste bidrag i de internasjonale klimaforhandlingene har så langt vært å presse gjennom at et markedsbasert system med klimavoter skal være den viktigste løsningen. Det er en feilslått strategi.

Den store omstillingen til et fornybart samfunn skjer ikke av seg selv. Det vi trenger, er en forsvarlig klimapolitikk som setter naturens tålegrenser foran private investorers ønsker om økt profitt. Dette vil bare kunne presses fram gjennom de folkelige bevegelsene. Denne planen er basert på innspill fra mange av dem som utgjør disse bevegelsene, der miljøorganisasjoner og fagbevegelsen står sentralt. Vi inviterer alle som deler våre visjoner om et bedre samfunn og et bedre liv til å være med oss, både for endringene vi må gjøre her og nå, og for et rettferdig, bærekraftig, sosialistisk samfunn.

Denne planen er en oppfølging av *Rødts plan for en fornybar framtid* som ble utgitt i 2011. Mange av temaene som er overflatisk berørt i denne planen er mer utfyllende beskrevet der. I tida framover vil også andre oppfølgingsdokumenter bli lagt ut på rødt.no/fornybar.

Rødt miljø og næringspolitiske utvalg ved:

Aled-Dilwyn Fisher

Elin Volder Rutle

Lene Liebe Delsett

Åshild Lappegård Lahn

Foto: Scanstockphoto

2

Norsk olje- og gassindustris virkning på klimaet

Produksjon av olje og gass er den største enkeltkilden til de norske klimagassutslippene. I tillegg kommer utslippene fra bruk av olje og gass i Norge. Dette er likevel små utslipp sammenlignet med de som kommer fra forbrenning av norsk olje og gass i utlandet. Vår eksport av olje og gass tilsvarer omtrent ti ganger det norske totale energiforbruket og mer enn 20 ganger innenlands forbruk av fossil energi.¹ Hvis vi skal nå målet om maksimalt to graders temperaturendring, må vi la

omtrent fire femtedeler av verdens kjente forekomster av olje, gass og kull ligge. Med sin historie har Norge både økonomi til, og ansvar for å la en enda større andel av våre forekomster ligge. Innen 2030 bør vi kutte 60 prosent av innenlands klimagassutslipp.

Norges ansvar for de globale klimagassutslippene

Norge står i dag for uforholdsmessige høye klimagassutslipp sammenlignet med hvor mange mennesker vi er. I 2013 var de norske innenlandske klimagassutslippene 53,9 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. I tillegg kommer alle våre internasjonale flyreiser på 2,7 millioner tonn.² Samlet tilsvarer det nesten 11 tonn per person per år. Det er omtrent 2,5 ganger så høyt som verdensgjennomsnittet.³ Mens mange av de industrialiserte landene har redusert sine utslipp, har Norge økt sine. Det er et brudd med de grunnleggende prinsippene i FNs rammekonvensjon om klimaendringer som slår fast at utslipp skal kuttes, og at rike land skal gå i spissen.

Norge har historisk vært ansvarlig for store utslipp av klimagasser. Bare det samlede historiske utslippet fra forbrenning av norskprodusert olje og gass utgjør om lag 14,5 milliarder tonn CO₂.⁴ Det tilsvarer nesten 300 ganger Norges årlige utslipp av klimagasser.

Et større forskningsprosjekt har undersøkt verdens historiske utslipp ved å skaffe seg oversikt over utslippene av CO₂ og metan fra de 90 største produsentene av fossil energi og sement fra 1854 til 2010. Disse 90 selskapene stod for 63 % av de totale utslippene i løpet av tidsperioden.⁵

Ikke uventet er det energiselskaper (les: oljeselskaper) som topper listen: De tre oljeselskapene ChevronTexaco, Exxon og BP er ansvarlige for 9,2 prosent av alle menneskeskapte klimautslipp i denne perioden.

Blant klimaverstingene finner

vi også norske Statoil. Totalt har selskapet sluppet ut 4,37 milliarder tonn CO₂. Det er mer enn jorden klarer å resirkulere i løpet av et helt år. Statoil får ansvaret for 0,3 prosent av verdens totale historiske utslipp.

Da denne studien ble offentliggjort i 2014, hadde det norske oljefondet eierandeler i 45 av de 90 selskapene på verastinglisten.⁶

Et mye brukt argument for norsk olje- og gassproduksjon er at den gir mindre utslipp enn produksjonen i andre land, og dermed er bedre for klimaet. Dette er en utbredt myte, men den blir ikke mer sann av den grunn. Det kreves store ressurser for å hente ut olje og gass på norsk sokkel, og det finnes produksjon som er renere.⁷ Det viktigste motargumentet er likevel at 97 prosent av utslippene kommer når vi bruker oljen og gassen. Da forurenses olje og gass akkurat like mye enten den er fra Nordsjøen eller Midtøsten.⁸

Rødt avviser kvotemarkeder som en løsning på klimaproblemene, både fordi dagens kvotesystemer ikke fungerer,⁹ og fordi et kvotesystem favoriserer enkle og kortsiktige kutt, fremfor de store samfunnsmessige omleggingene som trengs. Rødt mener at hvilke utslipp som skal kuttes og hvordan det gjøres, bør være politisk og demokratisk styrt, ikke basert på markedsprinsipper. Begreper som karbonnøytralitet er et symbolsk ord uten praktisk betydning. Tiltak som gjøres internasjonalt må alltid komme i tillegg til, ikke i stedet for, tiltak på hjemmebane. Rødt mener målet må være å bli fossilfrie.

Klimaendringer

Den gjennomsnittlige overflate-temperaturen på verdens hav- og landflater har økt med ca. 0,8 grader fra 1880 til 2012.¹⁰ 2014 var det varmeste året noensinne målt.¹¹ Klimaendringene fører til endrede værmønstre: stormene blir flere og sterkere enn tidligere, de tørre områdene blir tørrere og de våte blir våtere.

Det er sannsynlig den globale temperaturen vil øke med minst 1 grad til i løpet av dette århundret, og det kan føre til at havet i snitt stiger opp mot en meter.¹² Dette vil særlig ramme dem som bor ved store elvedeltaer i land i sør, for eksempel i Bangladesh. De effektene vi allerede ser vil forsterkes.

Klimaendringene forverrer global urettferdighet. De som slipper ut minst, rammes hardest. Urettferdigheten gjelder også i tid. Halvparten av verdens historiske utslipp er sluppet ut de siste 25 årene.¹³ Vår generasjon skaper stormene, flommene og tørkeperiodene våre barnebarn må leve med.

FNs klimapanel har slått fast at de store endringene de siste 60 årene

skyldes menneskeskapte utslipp.¹⁴

De har beregnet at hvis vi skal nå målet om maksimalt to grader økt gjennomsnittstemperatur, så kan vi totalt slippe ut klimagasser tilsvarende 1000 mrd tonn CO₂. Også andre gasser påvirker klimaet, og når vi regner med utslippene fra disse kan vi ikke slippe ut mer enn 800 mrd tonn CO₂. Fram til og med 2011 har vi sluppet ut 531 mrd tonn.¹⁵ Den resterende mengden i dette karbonbudsjettet blir mindre for hver dag. Skal vi rekke å snu i tide, må vi raskt nå utslippstoppen, og deretter kutte utslippene for hvert år. Det innebærer at størstedelen av verdens kjente ressurser av olje, gass og kull ikke kan utvinnes. Trolig bør mer enn 80 % bli liggende.¹⁶ Rødt mener det er selvsagt at de rike landene må ta på seg mesteparten av klimakuttene. Ingen mennesker har rett på en større utslippskvote enn andre.

Det er også selvsagt at de som allerede har stor velstand basert på salg av fossil energi, har brukt opp sin andel. Norge bør redusere sin olje- og gassutvinning både av hensyn til global rettferdighet og klimaet

Hva er det rettferdig at Norge kutter?

Klodens framtid krever føre-var-politikk og handling nå. Vi vet ikke hvor grensen går for at barn blir skadet av at mor drikker alkohol i svangerskapet, og derfor er den offentlige anbefalingen at man ikke skal drikke i det hele tatt. Vi vet heller ikke hvor grensa går for irreversible klimaendringer, og derfor burde klimapolitikken ta som utgangspunkt at vi skal redusere utslippene så mye og så raskt som mulig. Rødt mener Norge må kutte sine innenlands klimagassutslipp med minst 60 prosent innen 2030 og minst 90 prosent innen 2050.

Vi kan ikke vente på globale avtaler eller forhandlinger med EU før vi gjør noe. Forbrenning av fossil energi er den viktigste årsaken til klimaendringer. Norge bør både redusere tilgangen til fossil energi og kutte i vårt eget forbruk av olje og gass. Fram til globale avtaler er på plass, er det summen av ensidige nasjonale tiltak som vil bety noe. Det er også effekten av disse tiltakene som vil presse fram en slik global avtale.

Både nåværende og tidligere regjeringer har så langt vært bremseklosser i klimapolitikken, både for en forpliktende global avtale og når det gjelder nasjonale tiltak. I stedet for å føre en offensiv klimapolitikk har Norge blitt verdens rikeste land på eksport av olje og

gass. De siste tiårenes utslipp har ikke kommet fordi vi ikke har visst, men fordi det har blitt tatt politiske valg om ikke å handle basert på den kunnskapen vi har. Vi er dermed avhengig av press fra de folkelige bevegelsene. Vi på grasrota i Norge som arbeider for å forandre verden vet at det finnes tilsvarende krefter i de fleste andre land. Derfor får de gode eksemplene stor makt. Bevegelser over hele verden jobber for å redusere innenlands utslipp maksimalt. Hvis Norge lar betydelige olje- og gassreserver ligge, vil dette få betydning både som eksempel og rent praktisk.

Historisk ansvar og (betalings)kapasitet er de to rettferdighetsprinsippene som får tilslutning fra flest land i klimaforhandlingene. Norge har et historisk ansvar som er større enn befolkningen vår tilsier, og vi har med vår økonomi stor kapasitet til å gjøre noe med utslippene. Det er flere måter å beregne hvordan utslippskuttene bør fordeles. I løpet av 2014 publiserte to ulike forskningsmiljøer hver sin studie om hvordan man rettferdig kan beregne Norges ansvar.

Den første studien kommer fra en forskningsgruppe ledet av Steffen Kallbekken ved CICERO Senter for klimaforskning, med deltakere fra Universitetet i

Foto: niOS/Flickr/CC

Bergen, Christian Michelsens Institutt, Bjerknæssenteret, Norges Handelshøyskole og NTNU. Denne konkluderte med at Norge på bakgrunn av historisk ansvar og kapasitet bør ta ansvar for mellom 0,12 til 1,31 prosent av de samlede globale utslippskuttene, til tross for at befolkningen bare utgjør omtrent 0,07 prosent av folketallet. Det mest beskjedne estimatet er 24 millioner tonn. Det vil si at vi må halvere utslippene våre innen 2030 i forhold til Norges utslipp i 1990. I det høyeste estimatet er Norges kapasitet tillagt større vekt. Det innebærer at vi må kutte 318 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.¹⁷ Det tilsvarer omtrent seks gangers Norges årlige utslipp.

Den andre studien som tar for seg Norges utslipp er skrevet av forskere ved Stockholm Environmental Institute. Rapporten fant at Norge har ansvar for 0,84 prosent av klimakuttene som verden må ta innen 2020, og at vi må kutte våre utslipp med 300 prosent innen den tid. Utregningen er basert på ansvar for utslipp etter 1990, og den fritar alle for ansvar som lever for under 20 dollar dagen. Rapportens forslag til løsning er at Norge kutter 48 prosent nasjonalt innen 2030, og at vi tar ansvar for resten av kuttene gjennom å finansiere utslippskutt i andre land.¹⁸

Det er ingen tvil om at hvis klimarettferdighet skal ligge til grunn, må Norge både redusere sine utslipp kraftig innenlands og bidra til utslippsreduksjoner andre steder i verden. Rødt mener Norge må ta et langt større ansvar enn vi har gjort så langt. Det krever en kraftig omlegging av hele det norske samfunnet, der det viktigste bidraget vil være å redusere norsk produksjon av olje og gass til et minimum. Les mer om hvordan vi skal få til det i kapittel 3 og 4. Verden trenger energi, men det er ingen grunn til at den skal være fossil. En ny undersøkelse viser at i et økonomisk perspektiv bør all olje og gass nord for polarsirkelen bli liggende.¹⁹ Flere undersøkelser viser at det er fullt mulig å dekke all verdens energiforbruk fra fornybare kilder.²⁰

I tillegg bør vi finansiere utslippskutt andre steder i verden, gjennom å gi fattige land teknologi for energisparing og utbygging av fornybar energi, og å betale inn minimum 10 milliarder kroner årlig til FNs klimafond, for finansiering av både klimakutt og klimatilpasning i fattige land. I tillegg vil Rødt utvikle oljefondet (Statens pensjonsfond utland) i sin nåværende form og bruke deler av det til internasjonale prosjekter som fremmer arbeidsfolks kamp for ei framtidsretta, miljøvennlig næringsutvikling.

3

Olje- og gassvirksomhetens påvirkning på norsk økonomi

Olje- og gassvirksomheten er Norges største næring, både i penger og arbeidsplasser. Samtidig er reduksjon i oljeutvinningstempoet det viktigste klimatiltaket Norge kan gjøre. Selv om oljeinntektene er viktige for Norge, står olje- og gassnæringen i veien for andre næringer og miljøvennlige omstillingsprosjekter.

Norge er den tredje største gasseksportøren og den tiende største oljeeksportøren i verden. Eksportverdien av råolje, gass og rørtjenester er 564 milliarder kroner (2013), tilsvarende 49 % av Norges eksportverdi. Til sammenlikning

var fastlandseksporten (minus oljeindustrien og verftsindustri) 346 milliarder. Eksportverdien for fisk var 60 milliarder og metaller 47 milliarder.^{21 22}

Etter en topp i oljeproduksjonen på tidlig 2000-tall er produksjonen nesten halvert, samtidig med at gassproduksjonen har økt. Økte oljepriser har gitt høye inntekter, fram til et stort oljeprisfall i siste halvdel av 2014. De høye oljeprisene har i mange år drevet fram store investeringer i olje- og gassektoren, og har skapt utfordringer for annen industri.

Hvor stor andel av norsk økonomi står oljeindustrien for?

I 2013 sto olje- og gassektoren for 22 prosent av Norges bruttonasjonalprodukt, og for omtrent 30 prosent av statens totale inntekter. Skatteinntektene fra olje- og gassnæringen er på omtrent 232 milliarder (2012). Staten har også store inntekter fra ordningen kalt Statens direkte økonomiske engasjement (se ordliste). Statens samlede netto kontantstrøm fra olje- og gassvirksomheten er 401 milliarder kroner (2012).^{23 24}

Frem til midt på 1990-tallet gikk det meste av inntektene fra norsk olje- og gassvirksomhet til nedbetaling av gjeld og privat

og offentlig forbruk.²⁵ Fra tidlig på 2000-tallet gikk det meste av statens inntekter fra virksomheten til oppbyggingen av Statens pensjonsfond utland (Oljefondet), som i dag har en markedsverdi på omtrent 6.000 milliarder.²⁶

Det jobber omtrent 40 000 i olje- og gassvirksomheten.²⁷ Olje- og energidepartementet skriver at tallet på ansatte knyttet til olje- og gassnæringen er 250 000 dersom man tar hensyn til etterspørselsvirkningen olje- og gassnæringen har på den totale økonomien.²⁸

Det er lukrativt å drive med olje i Norge

Oljeselskapene får lov til å ta opp og selge en naturressurs som tilhører fellesskapet, og har drevet en næringsvirksomhet som har vært ønsket av staten. Dette har dannet grunnlaget for den økonomiske reguleringen av bransjen. Norsk olje- og gassvirksomhet har hatt gode vilkår i mange år, ofte på bekostning av, eller med negative konsekvenser for, andre bransjer.

Oljeselskapene skatter etter ordinær selskapsskatt på 27 prosent, påplussert en særskatt (grunnrenteskatt) på 51 prosent.²⁹ Det er vanskelig å få full oversikt over de ulike måtene staten støtter olje- og gassvirksomheten på, og det er et problem når stadig flere ønsker å ta debatten om norsk olje- og gassvirksomhet og framtida. I en rapport fra 2012 konkluderte Global Subsidies Initiative med at den norske oljeindustrien subsidieres med 25 milliarder i året. Hoveddelen av dette er knyttet til tapte skatteinntekter. Olje- og gassektoren har en avskrivingsstid for investeringer på kun seks år, og ikke normal avskrivingsstid tilsvarende levetid slik det er for all annen næringsvirksomhet.³⁰ Da Statoil gjennomførte utbyggingen av gassfeltet Snøhvit, fikk de en spesialordning i petroleumsskatteloven §3b med avskrivingsstid på kun tre år.³¹

I tillegg til kort avskrivingsstid, får oljeselskapene fradrag for alle kostnader, og i tillegg kommer en friinntekt på 22 prosent av investeringene, fordelt over 4 år. Dette innebærer at oljeselskapene kan avskrive 90 prosent av

investeringskostnadene. Slik avlastes de for nesten all risiko.^{32 33}

Fra 2005 ble en ny gunstig ordning innført. Selskap som leter etter olje og gass og går med underskudd, får dekket 78 prosent av letekostnadene som direkte utbetaling. Dette har ført til en enorm vekst i selskaper som driver med leting på norsk sokkel, blant annet de såkalte oljemyggene, som ikke har inntekter, ikke betaler skatt, kun får tillatelse til å lete, og tjener penger også hvis de ikke finner olje eller gass. 450 millioner kr ble utbetalt gjennom denne ordningen i 2005, fordelt på 12 selskaper. I 2012 hadde dette økt til 11,7 milliarder og 42 selskap. Til sammen har omtrent 52 milliarder blitt betalt ut.³⁴ Et eksempel er North Energy AS i Alta, som med sine vel 40 ansatte har fått 1,5 milliarder kr de fem årene de har drevet sin virksomhet, og som knapt har funnet drivverdige olje- eller gassforekomster (2013).³⁵

Letestøtten betyr støtte til en rekke selskaper som egentlig aldri bidrar med funn av naturressurser eller nye arbeidsplasser. I et framtidsperspektiv er ordningen problematisk også med tanke på at et nytt olje- eller gassfelt er lenge i drift. Denne støtteordningen er med andre ord støtte til utslipp veldig langt inn i framtida.

I tillegg til ordningen for selskapenes oljeleting, gir Stortinget direkte bevilgninger til seismikkskyting og andre geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet. I 2015 er denne bevilgningen på 78,5 millioner.³⁶

Økonomiske særordninger for olje- og gassindustrien

- *Avskrivingsstid på investeringer på kun seks år.*
- *Friinntekt på 22 prosent av investeringene, som innebærer at 90 prosent av investeringene kan avskrives.*
- *Fradrag for alle kostnader.*
- *Oljeleting med underskudd får dekket 78 prosent av kostnadene.*
- *Oljedirektoratets egen oljeleting støttes over statsbudsjettet.*

Hvor avhengige er vi av oljen?

Da oljen ble funnet utenfor norskekysten, ble politikken drevet av et ønske om forsiktighet. Vi skulle ikke ta opp for mye olje for fort, for den skulle vare lenge, og Norge skulle ha en sunn økonomi som ikke var avhengig av én sektor. Politikken i dag er radikalt annerledes, og drevet av et ønske om å ta opp så mye olje og gass som mulig så raskt som mulig. Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO) gir raskere utdeling av blokker til oljeselskapene (se ordliste), og de ulike økonomiske subsidiene har blitt utvidet og er stadig mer brukt. Antall tildelte blokker til leteboring og utvinning har økt dramatisk.³⁷

I dag kan man på mange måter si at norsk økonomi er oljeavhengig, med store inntekter til staten, mange arbeidsplasser og et behov for stadig ekspansjon i nye havområder. Samtidig er det ingen tvil om at vi har mange andre kompetansefelt og næringer å bygge videre på. Les mer om disse i kapittel 5 og 6.

Klimaendringene gjør at Norge

er nødt til å slutte å produsere olje, kull og gass (Les mer i kapittel 2). Vi kan ikke fortsette å være avhengig av inntektene fra en skadelig og ikke-fornybar ressurs. I tillegg kommer mange andre argumenter. Det er åpenbart sårbart å være så avhengig av én enkelt industri, som i tillegg er basert på å bruke opp en ressurs som vil ta slutt. Stor aktivitet i oljesektoren gjør at norsk økonomi har blitt mindre variert og mindre motstandsdyktig mot negative konjunktursjokk.

Siste halvdel av 2014 viste oss at Norge er svært avhengig av oljeprisen. Den ble omtrent halvert på kort tid, og gjør at oljeinntektene Norge har budsjettert med, vil være langt lavere. Planlagte oljeprosjekter blir ikke satt i gang, og ansatte i eller på vei inn i oljebransjen går en usikker framtid i møte. Dagens oljepris på rundt 50-60 dollar fatet gjør for eksempel at ingen av olje- eller gassfeltene i Barentshavet er lønnsomme.³⁸

Hvordan påvirker det andre bransjer at norsk økonomi er så oljeavhengig?

Norge har fått en stadig mer todelt økonomi, med en ekspanderende og lønnsledende olje- og gassnæring i kontrast til resten av økonomien, der særlig mange eksportrettede bedrifter sliter som følge av oljens dominans.

Den høye aktiviteten i olje- og gassnæringen de siste ti årene og stor andel oljepenger i bruk har svekket Norges kostnads-messige konkurranseevne, ved at lønnskostnadene har blitt høyere og valutakursen sterkere enn de ellers ville vært. Som konsekvens har aktiviteten i andre konkurranseutsatte virksomheter blitt lavere enn den kunne vært uten olje- og gassnæringen. Situasjonen har også hatt andre konsekvenser, som økte boligpriser.³⁹

En annen konsekvens er lønnsvilkårene. Det er den store økningen i aktivitet i olje- og gassvirksomheten som bidrar mest til den generelle lønnsveksten, mer enn bruk av oljepenger i økonomien.⁴⁰ Ansatte innenfor olje- og gassutvinning har den høyeste årslønnen av alle yrker i privat sektor,⁴¹ noe som gjør at de beste hodene forsvinner til olje- og gassindustrien. Problemet er at gapet til lønningene på fastlandet er for stort. Byggenæringen er en sektor som merker konkurransen fra en voksende olje- og gassindustri godt, fordi byggingeniørene får jobb der.⁴²
^{43 44} Det utdannes etter hvert mange ingeniører innen fornybar energi, og en av fire ungdommer ønsket i 2012 å

jobbe innenfor fornybar energi.⁴⁵ Til tross for dette ender mange av dem i oljeindustrien, blant annet som følge av lønnsforskjellene.

En annen utfordring for resten av industrien er at økte investeringer i olje- og gasssektoren gir økt etterspørsel etter innsatsfaktorer. Eksportbedrifter som ikke eksporterer olje eller gass, rammes av det høye kostnadsnivået på råvarer og materialer. Lønnsomheten i oljeindustrien trekker til seg investeringer fra andre deler av økonomien, fordi det er her profitten er størst. Både investeringer og kompetansearbeidskraft trekkes mot olje- og gassnæringen, og det er vanskelig for andre å konkurrere mot den. Den lave oljeprisen i desember 2014, som ble fulgt av lav kronekurs, var svært gunstig blant annet for skognæringen og en del fastlandsindustri.

De siste årene har vi sett en ny offentlig debatt om størrelsen på, og innretningen av, norsk olje- og gassvirksomhet. Årsaken er todelt: Mange mener at norsk olje- og gassvirksomhet står i strid med Norges klimaforpliktelser, og mange er bekymret for størrelsen på oljens andel i norsk økonomi. Som en følge av dette, er det mange som mener det er behov for omstilling. Selv Produktivitetskommisjonen i 2015, med alle dens problematiske prinsipper og manglende klimahensyn, pekte på et behov for omstilling for økonomiens skyld.⁴⁶

Undervisning og forskning

Det nesten ensidige fokuset på petroleum påvirker også undervisning og forskning. Flere av de norske universitetene, som NTNU og UiO, mottar støtte fra ett eller flere oljeselskaper til utdanningsløp eller forskningsprosjekter rettet mot å opprettholde og utvide norsk olje- og gassvirksomhet. I tillegg deles det ut store summer til slik forskning gjennom Forskningsrådet, blant annet gjennom programmene PETROMAKS2, GASSMAKS, PETROSAM2 og PETROSENTER. Dette gjør at disse temaene prioriteres i forskning og

undervisning, og oljeselskapene får reklamere og ha arrangementer rettet mot studentene. De tilsvarende mulighetene for fornybarselskapene og annen industri er få. Det satses også lite på forskning som stiller kritiske spørsmål ved norsk olje- og gassvirksomhet.

I 2014 konkluderte den nasjonale forskningsetiske komiteen for naturvitenskap og teknologi med at «Det er forskningsetisk uforsvarlig om petroleumsforskning hindrer omstillingsprosesser slik at FNs klimamål, som Norge har forpliktet seg til, ikke kan nås.»⁴⁷

Kan oljeøkonomien reguleres?

Ola Storeng i Aftenposten skrev 11.03.13 en kommentar om lønnsutvikling i Norge,⁴⁸ der han blant annet peker på at annen industri enn olje sliter: «Det er ikke lett å regulere aktiviteten i olje- og gassvirksomheten (...). Men det er heller ikke tegn til vilje til kritisk drøfting av hvor stor oljesektor vi kan ha i norsk økonomi.»

Rødt støtter oppfatningen av at det har vært svært lite kritisk debatt rundt norsk olje- og gassvirksomhet, noe som er en alvorlig demokratisk mangel. Derimot er vi langt mer

optimistiske enn Storeng når det gjelder mulighetene til å regulere virksomheten. Da oljen ble funnet, var holdningen at dette var en ressurs som tilhørte fellesskapet, og mange av reguleringene ble laget for å følge opp dette. Lover og økonomiske virkemidler som finnes i dag gir stor adgang til å regulere olje- og gasssektoren, og disse mulighetene må tas i bruk. Samtidig må vi ta et ytterligere skritt for å lage rom for å redusere olje- og gassvirksomheten drastisk, og gi en reell demokratisk styring over naturressursene.

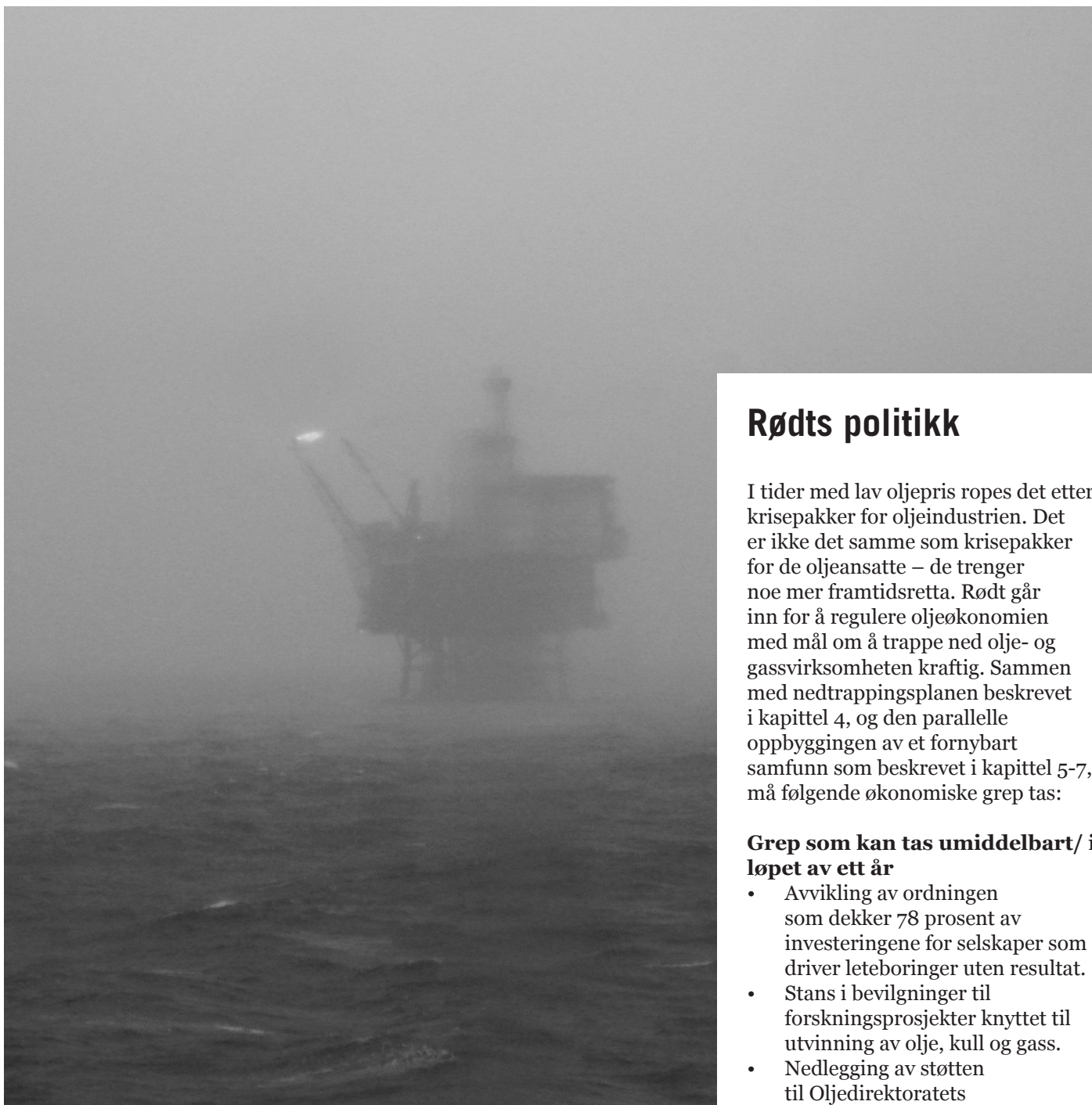

Foto: Stig Nygaard/Flickr/CC

Rødts politikk

I tider med lav oljepris ropes det etter krisepakker for oljeindustrien. Det er ikke det samme som krisepakker for de oljeansatte – de trenger noe mer framtidsretta. Rødt går inn for å regulere oljeøkonomien med mål om å trappe ned olje- og gassvirksomheten kraftig. Sammen med nedtrappingsplanen beskrevet i kapittel 4, og den parallelle oppbyggingen av et fornybart samfunn som beskrevet i kapittel 5-7, må følgende økonomiske grep tas:

Grep som kan tas umiddelbart/ i løpet av ett år

- Avvikling av ordningen som dekker 78 prosent av investeringene for selskaper som driver leteboringer uten resultat.
- Stans i bevilgninger til forskningsprosjekter knyttet til utvinning av olje, kull og gass.
- Nedlegging av støtten til Oljedirektoratets seismikkskyting.
- Ingen flere særordninger eller økonomiske ordninger for oljeselskaper.

Grep som kan varsles umiddelbart, med en forutsigbar nedtrapping over 3-5 år

- Avslutning av ordningen med avskrivningstid på investeringer på kun seks år.
- Stans i friinntekten og dekkingen av investeringer.
- Avvikling av fradrag for alle kostnader.

4

En tredelt plan for å trappe ned olje- og gassproduksjon

Rødt jobber for en rettferdig, politisk styrt omstilling som trapper ned norsk olje- og gassproduksjon til et veldig lavt nivå, og som samtidig skaper nye, bærekraftige og trygge arbeidsplasser i næringene vi skal leve av etter oljealderen.

Rødt mener vi må begynne en planlagt omstilling i dag. Denne må sikre at vi bevarer nasjonal kontroll og at arbeidere beholder opparbeidede rettigheter. Det handler om å ta tilbake politisk kontroll over en ressurs som det norske folk eier, og om å forvalte den i felleskap, også med tanke på

fremtidige generasjoners rettigheter. Oljen spiller nemlig en viktig rolle som råvare, for eksempel i produksjon av plast,⁴⁹ som vi vil ha behov for langt inn i framtiden.

Vår nasjonale plan for å fase ut olje og gass har tre deler. For å sikre arbeidsplasser i overgangen til et fornybart samfunn må denne utfasingen skje parallelt med omstilling av leverandørindustrien, oppbygging og styrking av andre næringer, og omstilling i kommuner og fylker. De tre neste kapitlene handler om disse temaene.

1. Stanse ny letevirksomhet og avvikle nåværende leting

Staten bør med én gang stanse all ny letevirksomhet og konsesjonsutdeling (inkludert gjennom TFO (se ordliste)). Dette er et viktig første skritt for å unngå at industrien fortsetter som vanlig – det er vanskeligere å stoppe utvinning som allerede har begynt. Norges klimabidrag og økonomiske avhengighet av (og sårbarhet for) olje og gass øker med hvert nytt funn. Der hvor konsesjoner har blitt utstedt, men letevirksomhet ikke har begynt, bør staten trekke disse tilbake.

Igangsatt letevirksomhet

bør gradvis avvikles i takt med oppbyggingen av grønne arbeidsplasser. Det er flere mulige overgangsordninger, som å stanse letevirksomhet først i spesielt sårbare områder, og å overføre arbeidsplasser fra flyteriggene som driver med leteboring i nord til faste installasjoner.⁵⁰ Samtidig må premissene for slik virksomhet endres, primært gjennom avvikling av subsidieordninger og gunstige skatte- og avskrivingsregler. Les mer om dette i kapittel 3.

2. Nasjonalisere Statoil og innløse private aktører

Staten eier i praksis store deler av norsk sokkel. Statoil, som den norske stat eier nesten 70 prosent av, er operatør på nesten 80 prosent av feltene som er i produksjon, og Statoil eier langt over 50 prosent av lisensandelene sammen med Petoro, statens direkte satsing på sokkelen.⁵¹ Staten må bruke sin posisjon som eier til å trappe ned produksjonen på norsk sokkel.

Statoil bør tas av børs ved at staten kjøper tilbake alle aksjene. Samtidig må Statoils avvikle sine internasjonale aktiviteter. Slik kan staten politisk styre nedtrappingen i industrien med hensyn til samfunnets behov og arbeidernes rettigheter. Nasjonalisering av Statoil vil hjelpe i en direkte overgang av arbeidsplasser fra olje og gass til de nye jobbene staten må skape i den nødvendige grønne omstillingen,

og dermed minske ulempene en slik industriell endring vil påføre enkelte arbeidere. Staten må dekke utgiftene til ny utdanning eller andre nødvendige tiltak for å beholde arbeidsplasser, og vi må innføre gunstige overgangsordninger mellom Statoil og statlige virksomheter som skal bygge grønne næringer, som for eksempel Statkraft.

Selskapets eksisterende konsesjoner bør ikke utnyttes til produksjon av drivstoff. Staten kan (gjennom Statoil) kjøpe eksisterende felt fra private aktører, og deretter stanse planlagt utbygging av nye olje- og gassfelt, som Johan Sverdrup-feltet. Framtidige generasjoner kan få behov for oljen fra disse feltene som råvare. Staten må også trappe ned eksisterende produksjon av fossilt drivstoff.

3. Trappe ned eksisterende produksjon

Hvis letevirksomhet og planlagte nyutviklinger stanses, vil olje- og gassproduksjon allerede falle med litt over 16 prosent innen 2020, fra 213,7 mill. sm³ (standard kubikkmeter) oljeekvivalenter per år i 2013 til 178,6 i 2020, litt over 50 prosent innen 2025 (med 103,1 sm³oe) og nesten 70 prosent innen 2030 (65,9 sm³oe), ifølge Oljedirektoratet og Olje- og energidepartementets egne tall.⁵² Ytterligere nedtrapping kan skje ved å redusere produksjon på, eller stenge, eksisterende felter.

Utvinningsstempoet bør knyttes til Norges klimapolitiske ansvar (diskutert i kapittel 2). Dette innebærer at utvinning bør reduseres så snart som mulig, i takt med omstillingen i andre næringer og bygging av nye arbeidsplasser. I nedtrappingsfasen må staten prioritere å gi oppdrag til den norske leverandørindustrien.

Målet bør være å utfase all olje- og gassproduksjon som går til energibruk senest innen 2030. Den resterende delen brukes som råvare for industrien. I dag tilsvare det omtrent 1 prosent av produksjonen på norsk sokkel.⁵³ Rødt ønsker å bruke mer olje og gass som råvare i 2030 enn man gjør i dag. Vårt mål er derfor at produksjonen på norsk sokkel i 2030 skal være totalt 3 mill. sm³ o.e., der alt brukes som råvare. Det innebærer et kutt på 98,5 prosent i den totale produksjonen, men en økning på 50 prosent i olje og gass brukt som råvare. Vi foreslår et rolig nedtrappingstempo med 5 prosent kutt årlig fram til 2020, sammenlignet med dagens produksjon. Dette vil gi tid til å sette i gang omstilling for både olje- og gassindustrien og andre næringer og sektorer. Se tabell til høyre for konkrete tall på årlig produksjon framover.

Oljeproduksjon til bruk som brensel kan utfases raskere siden oljen ikke er bundet opp i langsiktige kontrakter. Framtiden i våre hender estimerte i 2011 at mellom 80 og

90 prosent av gassproduksjon var bundet opp i kontrakter med Storbritannia og andre (stort sett europeiske) land mellom 10 og 20 år.⁵⁴ Det vil si at noen av disse kontrakter uansett kommer til å løpe ut før 2020, og flere før 2030.

Hvis omstillingen i andre sektorer skjer raskt nok, bør nedtrappingen av gassproduksjon på eksisterende felter påskyndes ved å reforhandle kontrakter før de løper ut. Den beste løsningen er om gasseksport kan erstattes av eksport av varer (inkludert andre energibærere) produsert med fornybar kraft, eller avtaler om at deler av oljefondet investeres i prosjekter innenfor fornybar energi i disse landene. For verdens fattige land, primært i sør, bør Norge uansett overføre teknologi gratis på grunn av Norges historiske ansvar.

Strengere miljøkrav bør stilles til felter som fortsatt er i drift under nedtrappingen. Det gjelder både utslipp av kjemikalier, klimagassutslipp og energibruk. Rødt mener man bør vurdere elektrifisering av plattformer basert på havvind. Samtidig er fjerning av subsidier til oljeindustrien, som beskrives i kapittel 3, et avgjørende ledd i nedtrappingen.

Framtiden i våre hender beregnet kostnadene av en slik nedtrapping, basert på aksjepriser i 2012, til å være 400-500 milliarder kroner. Dette beløpet består av omtrent 147 milliarder kroner for å kjøpe tilbake Statoil, og 300-400 milliarder kroner for å kjøpe ut andre selskaper på norsk sokkel. Mange av feltene knyttet til disse estimeringene vil uansett være ute av drift før 2020, og flere før 2030, det vil si at disse er maksimale kostnader.⁵⁵ Disse summene utgjør en liten andel av oljefondet per i dag. I tillegg vil staten, som eneste eier, tjene mye fra fortsatt produksjon, spesielt fra gass, selv mens utvinningstempoet reduseres.⁵⁶

Årstall	Rødts mål for årlig produksjon i mill. sm ³ o.e. *	% kutt av dagens prod.
2015	203,7	5,0%
2016	203	5,0%
2017	192,3	5,0%
2018	181,6	5,0%
2019	170,9	5,0%
2020	160,2	7,5%
2021	144,2	7,5%
2022	128,2	7,5%
2023	112,2	7,5%
2024	96,2	7,5%
2025	80,2	7,5%
2026	64,2	7,5%
2027	48,2	7,5%
2028	32,2	7,5%
2029	16,2	6,0%
2030	3	

* Produksjon i 2015 er satt lik produksjon i 2013.

5

Omstillingsplan for olje- og gassindustrien og dem som jobber der

En omlegging fra en olje- og gassbasert økonomi vil ha store konsekvenser for dem som jobber direkte i oljeindustrien og dem som jobber i leverandørindustrien. Det jobber omtrent 40 000 direkte i olje- og gassvirksomheten,⁵⁷ men det totale antallet ansatte som på en eller annen måte er knyttet til olje- og gassnæringen er 250 000.⁵⁸ For Rødt er det helt sentralt at det ikke er disse arbeiderne som skal betale kostnadene for omstillingen, og at de skal være sikret gode og relevante jobber også i framtida.

Omtrent halvparten av dem som er knyttet til olje- og gassnæringen er ikke ansatt i et oljeselskap, men i ett av de mer enn 1300 selskapene som utgjør norsk leverandørindustri, som leverer varer og tjenester til olje- og gassnæringen. Det inkluderer alt fra seismikk- og boreriggutstyr til verftsindustri, undervannsteknologi og supply- og servicefartøy. Mange av bedriftene i leverandørindustrien

jobber ikke utelukkende med olje- og gass, men leverer også varer og tjenester til andre sektorer.

Av hensyn til disse 250 000 arbeiderne er det nødvendig med en kontrollert nedtrapping av olje- og gassnæringen parallelt med en oppbygging av nye næringer og arbeidsplasser. Det vil ikke være mangel på viktige oppgaver og arbeidsplasser når vi skal bygge det oljeuavhengige Norge. Vi trenger kompetansen til dem som er i olje- og gassindustrien for å bygge ut ny fornybar energi, i ulike typer industri, og til offentlig forvaltning og planlegging. Todelinga av norsk økonomi, der oljen har drevet prisnivået oppover, har redusert tilgangen på kvalifiserte personer og dermed svekket mulighetene til å satse på mye annen industri og andre viktige oppgaver. En redusert olje- og gassindustri gir større muligheter for å bygge det framtidsrettede Norge. Les mer om dette i kapittel 6.

Ligger løsningen i en lav oljepris?

Det dramatiske fallet i oljeprisen i 2014 har ført til permitteringer og satt olje- og gassprosjekter på vent, noe som rammer både oljeselskaper og leverandørindustrien. Det er derfor flere som peker på dette som en mulighet til å satse i nye retninger, slik at de ansatte i leverandørindustrien får flere bein å stå på.

Så lenge dette bare skjer på markedets premisser, er det ikke kontrollert og målrettet ut fra samfunnets behov for utslippskutt og grønne arbeidsplasser. Det sikrer heller ikke gode arbeidsvilkår for de som blir igjen. I 2015 kan nesten 10 000 miste jobben.⁵⁹ I 2008 hadde vi en lignende utvikling som den vi ser nå, da oljeprisen falt fra 140 til 40-50 dollar per fat. Den gang ivret den rødgrønne regjeringen for å satse på nye næringer, blant annet havvind. Dessverre holdt ikke iveren og støtten da oljeprisen igjen steg, og storprosjektet Havsul ble lagt på is i 2012, blant annet på grunn av manglende støtte til ny teknologi.⁶⁰

I 2015 har mange politikere og økonomer uttalt at en reduksjon av olje- og gasssektoren er sunt for den norske økonomien. De samme var i

2013 sterkt mot å redusere omfanget av sektoren og ha en aktiv statlig næringspolitikk. De overlater dette til markedet. En grønn energi- og industripolitikk kan ikke baseres på hva oljeprisen til enhver tid måtte være, den må ta utgangspunkt i hvor vi vil som samfunn. Slik vi har beskrevet i kapittel 4, mener Rødt vi må ha kontrollert nedtrapping av olje- og gassindustrien. Dette vil ta tid. For Rødt er det viktig at det i en slik nedtrappingsperiode er gode arbeidsvilkår for dem som jobber der og at de vet at de har nye jobbmuligheter etterpå.

I en slik prosess er det særlig viktig at man stanser tilstrømmingen av nyutdannede til denne sektoren. Utdanningsinstitusjonene må nedprioritere å utdanne nye fagfolk til olje- og gassindustrien, og heller vinkle ingeniørutdanninger og andre utdanninger inn fornybar energi, industriutvikling, energiøkonomisering og samfunnsplanlegging. I tillegg må det utvikles relevante videreutdanningsmuligheter, slik at de som ikke lenger skal jobbe i olje- og gassindustrien skal kunne bruke sin kompetanse og erfaring.

Hva kan olje- og gassindustrien omstilles til?

Fordi Norges olje- og gassressurser finnes langt til havs og på dypt vann, har norske bedrifter utviklet teknologi og kompetanse for å hente opp ressursene. Denne teknologien og kompetansen er etterspurt også internasjonalt. I 2013 kom nær 40 prosent av leverandørindustriens inntekter fra internasjonale oppdrag, ifølge tall fra Rystad Energy.⁶¹ Dette inkluderer også enkelte fornybarprosjekter. Ett eksempel er Tønsbergbedriften Parker Scanrope, som har levert kabler til et havvindprosjekt utenfor Zeebrugge i Belgia.⁶² Rødt mener det er et offentlig ansvar å omstille denne industrien i fornybar retning. Bare slik bevarer vi viktige arbeidsplasser og Norges posisjon innenfor energi og industri.

Teknologi utviklet i olje- og gassindustrien har hatt overføringsverdi til så ulike felter som forebygging av blodpropp, utvikling av jordvarme og miljøovervåking.⁶³ Mye av forskningen som er gjort knyttet til omstilling av, og teknologioverføring fra, olje- og gassindustrien fokuserer på fornybar energi. Det er nødvendig å flytte kloke hoder inn i denne sektoren når vi skal redusere både utvinning og forbruk av fossile brensler og bruke mindre, renere og smartere energi. Det er flere områder i samfunnet hvor det er stor bruk for kompetansen som fins blant dagens ansatte i olje- og gassindustrien, blant annet innenfor infrastruktur, i mineralnæringene og i kraftforedlende industri.

Blant dem som jobber på plattformene er det mange som ikke direkte jobber med olje- og gassutvinning. Blant dem som er sysselsatt direkte i olje- og gasselskaper finner vi blant annet kokker, renholdere, elektrikere og stillasbyggere. Det gjør det åpenbart at det ikke finnes én næring eller én type arbeidsplass alle skal rettes inn mot. Det er et mangfold av næringer og arbeidsplasser som skal erstatte olje- og gassindustrien. I dette kapitlet fokuserer vi på arbeidsplasser der kompetansen i olje- og gassindustrien er direkte

relevant. I kapittel 6 går vi også inn på andre næringer Norge må satse på i framtida.

Mye av norsk næringsliv har gjennom mange år vært fokusert på leveranser til oljeindustrien. Den høye kompetansen deres er også relevant for annen industriproduksjon. Nedbemanningen i olje- og gassindustrien fører allerede til at fagfolk søker seg til industribedrifter, som for eksempel Øglund System på Jæren, som driver med bearbeiding av stål, har merka økt tilstrømming av jobbsøkere den siste tida.⁶⁴ Kommunene opplever også at det er lettere å rekruttere ingeniører.

Mye av kompetansen vi finner i dagens olje- og gassindustri er relevant for oppbygging og utvikling av fornybar energi og energieffektivisering. Energi21, den nasjonale strategien for forskning, utvikling, demonstrasjon og kommersialisering av ny energiteknologi, peker blant annet ut offshore vind og vannkraft som strategiske satsningsområder for Norge.

I 2013 var den totale energibruken i Norge på rundt 215 TWh. 41 prosent (89 TWh) av disse kom fra fossile energikilder: 34 prosent (73 TWh) petroleumsprodukter der mesteparten ble brukt til drivstoff, 3 prosent (7 TWh) koks og kull og 4 prosent (9 TWh) naturgass. Det holder ikke at Norge reduserer produksjonen av fossil energi, vi må kutte i forbruket også. For Rødt er energieffektivisering et helt sentralt tiltak, siden også utbygging av fornybar energi har miljøkostnader. Det er likevel ikke realistisk å spare all den fossile energien som forbrukes i dag, og noe utbygging av fornybar energi vil være nødvendig.⁶⁵

Lista under er ikke uttømmende, men viser noe av potensialet for hvordan vi kan satse på grønn energi og industri ved hjelp av den kompetansen som allerede finnes hos mange som i dag jobber i olje- og gassindustrien.

Energieffektivisering

Energieffektivisering er helt nødvendig når vi skal trappe ned

utvinningen og bruken av olje og gass, bygge ut mer kollektivtransport, gjøre transportsystemet fossilfritt og fase ut bruk av olje til oppvarming. I tillegg er det store gevinster å hente, både for privatpersoner, næringsliv og det offentlige, når vi sparer energi og bruker energien smartere. Energieffektivisering har også potensial for å gi flere arbeidsplasser per TWh spart enn utbygging av fornybar energi. Energirådets rapport fra 2008 anslår at det er realistisk å spare inn 20 prosent av energien vi bruker, noe som tilsvarer en innsparing på 16 TWh innen 2020.⁶⁶ Gjennom å redusere forbruk og lage produkter med lengre levetid mener Rødt at det er mulig å redusere dette ytterligere. En rekke aktører innen olje- og gassnæringen jobber med energieffektivisering i dag.⁶⁷ Her kan kompetanse fra olje- og gassindustrien med andre ord benyttes til nødvendige omstillinger og investeringer i smartere energibruk. Investeringskostnadene er for mange et hinder for å gjennomføre miljøvennlige og langsiktig lønnsomme energieffektiviseringstiltak. For å få fart på privat energieffektivisering må Enova-støtten økes. I tillegg må staten og norske kommuner sette igang større prosjekter for offentlig energieffektivisering.

Maritim sektor

Den norske verftsindustrien er en viktig del av norsk leverandørindustri, og kompetansen de har utviklet der kan brukes til andre oppgaver. Ett eksempel er ferger som går på miljøvennlig drivstoff. Det er også et stort utskiftningsbehov når det gjelder fraktefartøyer som kan erstatte trailertransport.⁶⁸ Kunnskapen i verftsindustrien vil også være nyttig for å utvikle komponenter til for eksempel tidevannsenergi og vindkraft. Rødt mener det trengs statlige stimulerings- og støtteordninger for å få en raskere omstilling av denne sektoren.

Jordvarme

Oljeindustrien har stor geologi-

forståelse og høy kompetanse innen boreteknologi. Dette er kunnskap som er helt nødvendig for å utvikle og øke bruken av jordvarme. Det er også potensial for at denne kunnskapen kan brukes for å utvikle nye og billigere boreteknologier for brønner til jordvarme. Forskning og utvikling er i gang og kan økes. Norwegian Center for Geothermal Energy Research ble dannet i 2009 og er basert på Christian Michelsens institutt i Bergen, med totalt 18 partnere fra næringsliv, andre forskningsinstitutter og universiteter. Rødt mener det offentlige må satse mer på forskning og utvikling, og bidra til økt bruk av jordvarme direkte og indirekte gjennom kommunale reguleringsplaner og statlige støtteordninger.

Offshore vindkraft

Kunnskap om offshore oljeutvinning er viktig for offshore vindmøller. Det vil gjelde både bygging og drift, så her er det potensielle arbeidsplasser både for leverandørindustrien og for personer ansatt direkte i drift og vedlikehold av dagens installasjoner. Det er et særlig stort potensial for utbygging av vind i fylkene som i dag har mange sysselsatte i olje- og gassindustrien.

Både leverandørindustrien selv og flere studier understreker at offshore-vind er en åpenbar kandidat til å dra nytte av norsk leverandørindustri og teknologi.⁶⁹ Dette gjelder blant annet kompetansen på flytende konstruksjoner, rigg, supply, undervannsteknologi og sjøkabler. For flere bransjer vil overgangen være liten, og enkelte har allerede oppdrag for offshore vindparker internasjonalt. Det som trengs er bedre støtteordninger for umodne energiteknologier, og statlige, norske pilotprosjekter hvor industrien kan teste, demonstrere og kvalifisere ny teknologi. Foreløpig er en enslig mølle utenfor Karmøy den eneste flytende vindmøllen i Norge – det er ikke nok til å utfordre eller utvikle norsk leverandørindustri i fornybar retning.

Hva er nødvendig for å sette fart på omstillingen?

Det er særlig to viktige tiltak bedrifter i leverandørindustrien selv framhever for å sette fart på omstillingen. Det ene er pilotprosjekter innenfor mer umodne energiteknologier, som offshore-vind. På den måten får bedriftene muligheten til å utvikle og demonstrere ny teknologi, og de blir mer attraktive på et internasjonalt marked.⁷⁰ Umodne teknologier som offshore-vind og geotermisk energi trenger pilotprosjekter. Videre mener Rødt at offentlig sektor må prioritere disse og andre framtidsrettede teknologier i utbyggingsprosjekter, slik at man går fra utvikling av teknologi til å produsere den i større omfang. Norske bedrifter og produksjon i Norge skal prioriteres.

Det andre tiltaket er mer stabile og forutsigbare støtteordninger for utbygging av fornybar energi.⁷¹ Elsertifikatordningen som startet i 2012, også kjent som «grønne sertifikater», fungerer sånn at de billigste prosjektene bygges først. Derfor er den i dag lite egnet til å støtte mer umodne teknologier. Elsertifikatene klarer også i liten grad å erstatte forurensende kraft.

Rødt ønsker i stedet en feed-in-tariff (se ordliste) etter modell av blant annet Tyskland og Spania, en ordning som gir fornybar kraftproduksjon rett til å selge strømmen sin før annen produksjon, til garanterte priser.⁷² I tillegg trengs mekanismer som kan gjøre det mer attraktivt å gjennomføre energieffektiviseringstiltak, både for privatpersoner og industrien. For å legge til rette for mer kortreist og miljøvennlig kraft ønsker Rødt også å etablere en statlig støtteordning for utbygging og bruk av lokalt tilgjengelig fornybar energi i kommunen.

Vi kan ikke forvente at ny energiteknologi og grønn industri skal være like lønnsom som olje- og gassnæringen er i dag med én gang. Men hvis vi bedrer støtteordningene, og setter i gang statlige prosjekter for teknologiutvikling og energiproduksjon, så kan bedriftene som utgjør leverandørindustrien videreutvikle og teste ut den kompetansen de allerede sitter på, og begynne å bygge den teknologien vi skal leve av framover.

Rødts politikk

Rødt mener tiltakene vi foreslår kan igangsettes umiddelbart og vil være en start på omstillingen. I tillegg trenger vi mer kunnskap om hvordan vi kan kombinere nedtrapping av olje- og gassindustrien med å bygge og utvikle miljøvennlig industri. Rødt vil derfor at det settes ned et offentlig utvalg med representanter fra fagforeninger, industrien og forskningsmiljøer som kan utvikle en plan for oppbygging av nye arbeidsplasser, forskning og relevante videreutdanningsmuligheter for dem som i dag jobber i olje- og gassindustrien.

Rødt går inn for:

- Økte tilskudd til ENOVA øremerket energieffektivisering.
- Igangsetting av statlig finansierte pilotprosjekter, blant annet innen havvind på norsk sokkel. Energien skal primært gå til kraftforedlende industri i nærområdet.
- Flere større statlige prosjekter innen energieffektivisering.
- Femdobling av støtten til forskning på energieffektivisering og fornybar energi på bekostning av offentlig støtte til forskning på olje- og gasssektoren.
- Feed-in-tariffer for fornybar energi.
- Flere og mer langsiktige støtteordninger for utbygging av fornybar energi.
- Offentlige pilotprosjekter som bruker jordvarme i større offentlige bygg, ved nybygg og større rehabiliteringer.
- Statlige stimulerings- og støtteordninger for en raskere omstilling av verftsindustrien fra å levere til olje- og gassindustrien til å levere andre produkter til andre sektorer.
- Et offentlig utvalg med representanter fra fagforeninger, industrien og forskningsmiljøer som kan utvikle en plan for oppbygging av nye arbeidsplasser, forskning og relevante videreutdanningsmuligheter for dem som i dag jobber i olje- og gassindustrien.

6

**Hva skal vi leve av når
oljealderen er forbi**

Det finnes ikke ett svar på hva vi skal erstatte energi og inntekter fra olje og gass med. Det finnes mange. Etter oljealderen vil folk jobbe med mye av det samme som i dag. Vi har sektorer som må vokse eller som allerede i dag opplever mangel på arbeidskraft, og sektorer som miljøet eller andre hensyn tilsier at vi bør redusere omfanget av. Når vi skal slutte å produsere

og bruke fossil energi, innebærer det også store samfunnsmessige endringer som krever arbeidskraft. Oversikten under skisserer mange av de viktige næringene og sektorene som skal sysselsette oss i framtida, men viser ikke det totale bildet. Det kan du lese mer om i heftet *Rødts plan for ei fornybar framtid – industripolitisk offensiv for å løse klimautfordringene*.⁷³

Reindustrialisering

Norge er i stor grad en råvare-eksportør, samtidig som vi importerer mange forbruksvarer. Mye av importen kommer fra land med mindre strenge miljøkrav og høyere utslipp fra produksjonen. Beregninger viser at utslipp fra produksjon av varer til Norge allerede overstiger innenlands utslipp.⁷⁴ I tillegg fører importen til store utslipp fra transport. Rødt mener Norge i større grad bør ta sikte på å produsere det vi trenger. Det viktigste tiltaket vil være reindustrialisering, og en mye høyere grad av videreforedling av de produktene vi i dag eksporterer, blant annet fisk, mineraler og metaller. Dette vil gi nye arbeidsplasser og øke verdiskapingen i mange sektorer. Samtidig har det et positivt miljøpotensial gjennom redusert transport og strengere miljøkrav til produksjonen. Rødt mener fornybar energi skal brukes som et industripolitisk virkemiddel for å få til dette.

Kraftforedlende industri

Rødt ønsker å bevare og styrke den kraftforedlende industrien i Norge, samtidig som vi stiller krav til at utslippene fra denne produksjonen fortsatt skal reduseres. Det viktigste tiltaket vil være langsiktige og rimelige kraftkontrakter, med krav til lokal, energieffektiv produksjon med lave klimagassutslipp. Det må i tillegg stilles krav om økt gjenvinningsgrad, videreforedling og bruk av spillvarme. Utbygging av fjernvarmeanlegg basert på spillvarme vil gi nye arbeidsplasser, og samtidig frigjøre elektrisitet som i dag går til oppvarming.

Å benytte kortreist kraft til videreforedling av råvarene våre er energieffektivt og miljøvennlig. Utfagging av denne typen industri vil trolig øke de globale utslippene siden produksjon i Norge er basert på energi fra vannkraft, og ikke fra forbrenning av fossile energikilder.⁷⁵ Rødt mener at elektrisk energi eksporteres best i form av miljøvennlige industriprodukter. Det betyr at Rødt går mot utbygging av nye kraftkabler til Europa. De eksisterende kablene har mer enn nok kapasitet til å sikre kraftutveksling og forsyningssikkerhet. I dag er det Statnett som bygger ut disse kablene, men det er norske forbrukere og norsk industri som betaler kostnadene deres, gjennom nettleie⁷⁶ så vel som økte kraftpriser.⁷⁷ I stedet for å bygge kabler for eksport, bør Statnett få i oppgave å bruke kraften som et industripolitisk og miljømessig virkemiddel.

Selv om utslippene i kraftforedlende industri er lave i et globalt perspektiv, er det behov for å redusere disse ytterligere. Det gjøres et kontinuerlig arbeid med å redusere energiforbruk og utslipp – et eksempel er prosjektet til Tizir i Tyssedal som skal redusere utslippene fra smelteverket med 90 prosent.⁷⁸ Dette er mulig fordi det er en høyt kvalifisert arbeidsstokk i sektoren. Det er likevel behov for å styrke fagopplæringen i industrifagene ytterligere. Mange av de kraftforedlende bedriftene har opplevd at olje- og gassindustrien har gjort det vanskeligere for dem å finne kvalifisert arbeidskraft.

Treforedling

Mange av produktene som i dag lages av olje eller gass kan også lages av tre, og det er nødvendig å utvikle denne teknologien for at vi skal bli mindre avhengige av olje og gass. For eksempel kan man lage bioplast og kjemiske tilsetningsstoffer fra planter i stedet for olje og gass. Noe av den fossile energien kan erstattes av treprodukter, som f.eks. pellets og biodrivstoff. Vi bør ikke bruke det beste treverket til dette, men det er potensial innenfor bioenergikilder som hogstavfall, avfall fra treforedlingsindustrien og halm. Trekull kan brukes som reduksjonsmiddel i smelteverk i stedet for fossilt kull.⁷⁹ Det er potensielt et enormt behov for treprodukter i et samfunn uavhengig av olje og gass, langt større enn det vi har ressurser til.

Rødt mener vi trenger politisk styring av treforedlingssektoren. Derfor er det nødvendig å utnytte ressursene best mulig, og først og fremst til det vi ikke kan skaffe oss på andre måter. Dette krever kunnskap, stabile rammevilkår og nasjonale føringer, slik at ressursene ikke brukes til det som til enhver tid er mest lønnsomt, men til det vi trenger nå og i framtida. Parallelt trenger vi en forsvarlig og nasjonalt styrt skogsdrift som sikrer at vi ikke overforbruker ressursene. Rødt mener det er viktig at skogsdrift ivaretar det biologiske mangfoldet, og ikke gjør om skogene til fiberåkre.

Materialgjenvinning fra urbane gruver

Den norske avfallsmengden øker mer enn økningen i BNP, og den totale gjenvinningsandelen er på 81 prosent. Materialgjenvinningen øker, men fortsatt er avfallshåndteringen i Norge i stor grad basert på energigjenvinning. 34 prosent av avfallet brennes, og så bruker vi energien til oppvarming og fjernvarme. I et miljøperspektiv er det en dårlig løsning. For eksempel krever gjenvinning av aluminium bare 5 prosent av energien som trengs for å utvinne og produsere nytt. Det er stort potensial for å øke denne andelen, og bedre håndtering av avfallet kan skape mange arbeidsplasser. Når et hus rives i dag blir trevirke brent opp. I stedet burde det sorteres nøye og brukes der det kan gi mest i nye produkter. Man bør også lage produkter som er lette å demontere og gjenvinne når de ikke lenger kan være i bruk. I tillegg bør en høyere andel av resirkulering og gjenvinning skje i Norge. Det er lite hensiktsmessig å sende avfallet Europa rundt.

Rødt mener det er viktig at vi i større grad gjenvinner biologiske produkter, slik at de først utnyttes til å lage biometangass og at sluttproduktet kommer tilbake til landbruket som gjødsel.

Energiproduksjon

Som beskrevet i kapittel 5 er det behov for å øke produksjonen av fornybar energi.

Oppgradering av vannkraft

Vannkraftsektoren er blant fornybarsektorene som tiltrekker seg flest aktører fra olje- og gassindustrien i dag.⁸⁰ Gjennomsnittsalderen til norske vannkraftanlegg er 45 år,⁸¹ og det er et stort potensial i å effektivisere og oppgradere disse vannkraftverkene ved å skifte ut turbiner og generatorer og integrere ny teknologi. Det kan potensielt gi 15 TWh ny tilgjengelig kraft.⁸² Det vil for det første gi bedre energiressursutnyttelse, og for det andre benytte og utvikle nødvendig kompetanse hos norsk industri. De neste tiårene vil det være et stort behov for opprusting og rehabilitering av disse anleggene, men i dag finnes det ingen støtteordninger for slike oppgraderinger, de skjer bare når NVE pålegger det. Her er det altså behov for å sette i gang større, statlige prosjekter og få på plass en god støtteordning. For å sikre stabile kraftleveranser trengs det en helhetlig og langsiktig plan for når vi skal oppgradere og rehabiliter

de eksisterende vannkraftverkene. I tilknytning til oppgradering av enkeltkraftverk må det også settes av ressurser til oppgradering av kraftnettet i og ut fra området, slik at det blir mindre svinn i transporten.

Annen fornybar energi

I tillegg til oppgradering av vannkraftverkene og satsing på vindkraft og jordvarme (beskrevet i kapittel 5), bør vi bygge ut andre typer fornybar energi. Det ligger et stort potensial i solenergi i form av solceller og solfangere. Biometangass fra biologisk avfall har stort potensial og stor miljøeffekt. I tillegg er det behov for å utvikle teknologien innenfor blant annet bølge- og tidevanns- og saltkraft, og på disse arenaene er det mulig å dra nytte av olje- og gassindustriens kompetanse.⁸³ Norge har store forekomster av silisium, som er sentralt i solcelleproduksjon, og vi produserer mye aluminium, som blant annet kan brukes til å bygge vindmøller. Derfor er det sannsynlig at vi i tillegg til å bygge ut fornybar energi til eget forbruk også kan eksportere komponenter til fornybar energiproduksjon til andre land.

Foto: Martijn A. J. Snels/CC

Andre arbeidsplasser

Et nytt samferdselssystem

Transportsystemet i Norge er i stor grad basert på privatbilisme, altså individuell transport primært drevet på fossil energi. Det er areal- og energikrevende og gir store utslipp. Flytransporten i Norge er svært stor sammenlignet med folketallet, og den forurenser langt mer enn andre typer transport. Et oljeuavhengig Norge må se annerledes ut: Persontransporten må i mye større grad være kollektiv og skinnegående, og godstrafikken må flyttes fra vei til bane og til sjøs. Dette krever en stor satsing på skinnegående transport. Rødt går derfor mot utbygging av fire-felts motorveier, og mener vedlikehold av eksisterende veier og utbedring til to- og tre-felts veier med midtskiller skal prioriteres.⁸⁴

Kollektivtilbudet må tredobles om man skal sikre det politiske målet om at veksten av persontrafikk i storbyområdene tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Rødt mener det ikke holder å fryse biltrafikken på dagens nivå. Vi er nødt til å kjøre mindre bil, særlig i storbyområdene. Distribusjon av gods i byområder kan gjøres med varesykler eller mindre, mer klimavennlige biler. Persontransport i distriktene kan i mindre grad løses gjennom kollektive løsninger, og der vil personbilen fortsatt være nødvendig. Derfor må vi i tillegg bidra til mer energieffektive motorer og mindre klimaødeleggende drivstoff. Alle disse tiltakene krever arbeidskraft. Anslag fra klimavalgkampanjen i 2013 anslår antallet arbeidsplasser i omlegging av transportsystemet til 50 000.⁸⁵

Bærekraftig matproduksjon

Norge er svært avhengig av import av matvarer for å dekke vårt forbruk. Under halvparten av kaloriene vi spiser er produsert innenfor norske grenser.⁸⁶ Hvis man tar hensyn til at kjøttproduksjon er avhengig av importert soya, primært fra Brasil,⁸⁷ vil tallet i praksis være enda lavere. Dagens soyaproduksjonen har store negative konsekvenser for

regnskog og klima, og er dermed ikke bærekraftig. Redusert import av soya vil måtte innebære bedre utnyttelse av innenlands ressurser, som utmarksbeite.

Kystfiskeflåten står for det mest bærekraftige fiskeriet. Samtidig favoriseres andre deler av fiskeriene av nasjonal lovgiving og subsidieordninger, og det er fare for at dette forverres ytterligere. Hvis innstillingene fra Tveteråsutvalget blir norsk lov vil kystfiskeflåten raseres. Oppdrettsnæringen har hatt gunstige nasjonale vilkår og har vokst kraftig de siste årene. I dagens form er den ikke bærekraftig, både på grunn av lokal forurensing, rømming og fordi den i stor grad er basert på soyaimport. Redusert import av soya vil bety at oppdrettsnæringen må reduseres eller finne andre, bærekraftige kilder til næring. I tillegg bør fiskeoppdrett inn i lukkede anlegg.

Verdens befolkning vokser, og nesten en milliard mennesker sulter eller er underernærte.⁸⁸ Rødt mener at Norge har et ansvar for å produsere mat til egen befolkning på en bærekraftig måte. Da må vi legge om norsk landbruks- og fiskeripolitikk slik at de som står for primærproduksjonen sikres bedre inntekt, samtidig som miljø- og klimahensyn tillegges mer vekt. Det vil også innebære at flere folk må arbeide i sektoren.⁸⁹

Verdige omsorg og utdanning

Både i helse- og sosialsektoren og i utdanningssektoren er det mange eksempler på underbemanning. Rødt mener vi trenger mer arbeidskraft til god omsorg. Det gir oss et bedre samfunn og bedre livskvalitet, både for de som jobber med å ta vare på andre og for de som trenger omsorg, enten det er i barnehagen eller på aldershjem. Det blir stadig flere elever per lærerårsverk i skolene. Samtidig øker antallet unge som er psykisk syke, og frafallet er stort. Flere lærere i skolen er en investering i kunnskap og gode oppvekstvilkår.

Rødts politikk

Tiltakene vi foreslår kan igangsettes umiddelbart og vil bidra til gode vilkår for det vi skal leve av i framtida.

Rødt går inn for:

- Nytt industrikraftregime som stiller krav til lokal og energieffektiv produksjon, samt utslippsreduksjoner, i bytte mot stabile og rimelige kraftforsyninger til den kraftforedlende industrien.
- Krav til utnyttelse av spillvarme fra kraftforedlende industri
- Kraftig økning av ENOVAs klimateknologifond.
- En endring av mandatet til Statkraft: I stedet for å bygge nye kraftkabler til Europa skal Statkraft utvikle norsk kraft til å bli et industripolitisk virkemiddel for å utvikle norsk industri.
- Miljøkrav til industri og avfallsbehandling som sikrer økt gjenvinning av materialer og energi. Produkter skal ha lang levetid, og være lette å demontere og gjenvinne når de ikke lenger kan brukes.
- Statlig støtteordning for resirkulering og materialgjenvinning i Norge, gjennom støtte til utbygging av blant annet biometangassanlegg.
- Statlig og offentlig innkjøpspolitikk med strenge miljø- og klimakrav, som favoriserer lokal produksjon, og dermed økt grad av videreforedling og industrialisering.
- En langsiktig plan for skogsdrift og treforedling som gjennom langsiktige og stabile rammevilkår ivaretar biologisk mangfold og sikrer at ressursene brukes til det vi som samfunn har størst behov for.
- En statlig støtteordning for utbygging og bruk av lokalt tilgjengelig fornybar energi, slik som solenergi og jordvarme.
- En helhetlig og langsiktig plan for når eksisterende vannkraftverk og tilhørende kraftnett skal oppgraderes og rehabiliteres. Som del av planen skal det igangsettes flere større statlige prosjekter.
- Kraftig satsing på infrastruktur for og drift av kollektivtransport og skinne- og sjøgående godstransport

Oljeuavhengighet i kommuner og fylker

Hele det norske samfunnet er avhengig av olje- og gassindustrien, enten direkte eller indirekte. Men slik trenger det ikke å være. Det er lett å tenke at klimapolitikk er noe man overlater til nasjonale politikere, eller til den internasjonale arenaen. Men hvis alle venter på alle, blir ingenting gjort. Norske kommuner og fylker kan igangsette mange tiltak for å redusere utslipp og redusere avhengigheten av olje- og gassindustrien. Mange av tiltakene under er også relevante for statlig sektor. Disse tiltakene er heller ingen byrde, tvert imot er de ofte lønnsomme, og de skaper tryggere og mer framtidsretta lokalsamfunn.

Planlegg grønt

Kommunens langsiktige planer må ta utgangspunkt i at oljealderen er i ferd med å ta slutt, og at det har konsekvenser for for eksempel kommuneplaner, arealplaner og transportplaner. Valg som tas i dag kan gi utslipp eller utslippskutt i flere tiår framover. Det er energi- og ressurskrevende å bygge infrastruktur. Derfor er det viktig at det som bygges kan stå lenge, og tåle de klimaendringene som faktisk kommer. Det handler om både lokalisering og materialbruk. Å planlegge grønt innebærer for eksempel å lage arealplaner som reduserer og minimerer transportbehov, og å stille strengere miljøkrav til nye bygg enn standarden i plan- og bygningsloven.

Et godt tiltak kan være å innføre klimabudsjett i kommunen, slik man blant annet har gjort i Växjö i Sverige.⁹⁰ Gjennom klimabudsjettet tydeliggjøres det om tiltak vil øke eller redusere kommunens utslipp. Et vedtak som øker utslipp, må derfor veies opp av vedtak som reduserer utslippene tilsvarende.

For å planlegge grønt må kommunen ha kompetanse. Eksterne

konsulenter kommer gjerne med gode ideer og tekniske løsninger, men et langsiktig arbeid for en grønn kommune på alle felt krever at kommunen selv har kompetanse, og at noen sikrer at perspektivet reises i alle saker. Dette kan for eksempel løses ved å gi verneombud ansvar for ytre miljø, slik at kompetansen blir på arbeidsplassene. Dette har blant annet blitt gjort med stort hell i Nedre Eiker, der miljø- og klimaspørsmål er integrert i kommunens HMS-arbeid. Her fikk verneombudene i hver virksomhet utdanning i miljø- og klimaspørsmål. Slik fikk de kompetanse og myndighet til å være med å styre den miljøvennlige utviklingen på egen arbeidsplass.

Transport

Transport er hovedkilden til klimagassutslipp i de fleste norske kommuner. Det viktigste for å redusere oljeavhengigheten i transportsektoren og planlegge for grønnere transport, er å sikre at nye boligområder planlegges på måter som reduserer transportbehovet, gjennom å sikre lokal tilgang på offentlige tjenester, som barnehage, skole og helsetilbud, og å sørge for at det er nærbutikker, idrettsanlegg og andre rekreasjonsmuligheter i nærområdet. Samtidig må nødvendig transport i størst mulig grad tas kollektivt eller til fots og på sykkel. Ved utbygging av nye bolig- og arbeidsplassområder bør kommunen også stille makskrav i stedet for det tradisjonelle minimumskravet til nye parkeringsplasser tilknyttet boligområdet. Å redusere antallet parkeringsplasser er et enkelt virkemiddel som gjør det mindre attraktivt å velge bil, og mer attraktivt å gå, sykle eller reise kollektivt.

Klimaforliket fra 2012 slår fast at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med

kollektivtransport, gange og sykkel, altså at biltrafikken i storbyområdene ikke skal vokse.⁹¹ Det krever ikke bare en storsatsning på utvidelse av kapasiteten i kollektivtrafikken og bygging av sykkelvei, men også at store kapasitetsutvidende veiprosjekter som E18 vestover fra Oslo må skrinlegges fordi de strider mot nasjonal klimapolitikk. I storbyområdene trengs offensive tiltak for å begrense biltrafikkveksten, som omgjøring av felt på flerfeltsveier til bussfelt og fjerning av parkeringsplasser.

Transportparken rundt i kommunene og fylkene bør gjøres mest mulig utslippsfri gjennom å kjøpe inn transportmidler som går på elektrisitet, biometan eller andre miljøvennlige drivstoff. Det krever også at kommunen bygger fylle- og ladestasjoner for strøm og biodrivstoff. Kommuner og fylkeskommuner kan også stimulere egne ansatte til å reise miljøvennlig, for eksempel ved å tilby gratis månedskort på kollektivtransport i stedet for gratis parkeringsplass på jobben.

Fylkeskommunen kan også skifte ut bussene i fylket med el- eller biodrivstoffbuss. Et godt eksempel er Østfold, der de bestemte at bussene skulle gå på biogass, og der omleggingen har gitt ringvirkninger for en hel verdikjede, både produsenter og distributører.⁹²

Energibruk

Det offentlige står for en stor andel av det totale energiforbruket i Norge. Det viktigste tiltaket for å redusere dette er energieffektivisering, både i gamle og nye bygg. Nye bygg og større rehabiliteringsprosesser må fokusere på den totale energi- og ressursbruken i hele byggets levetid, fra det bygges til det rives. Det er et stort potensial for å spare energi gjennom energieffektivisering av

eksisterende kommunale, fylkeskommunale og statlige bygg. Ikke bare frigjør dette energi som kan erstatte forurensende energi andre steder, det sparer også det offentlige for store penger, som trolig kan brukes til andre gode formål lokalt.

Oljefyring utgjør fortsatt omtrent 3 prosent av Norges samlede klimagassutslipp, og tall fra 2009 viser at oljefyring sto for 22 prosent av Oslos utslipp, og 9 prosent av Trondheims utslipp.⁹³ Regjeringen har vedtatt utfasing av oljefyring i alle offentlige bygg innen 2018,⁹⁴ men det er ingen grunn til å vente. Om ikke kommunen alt har en plan for utfasing av oljefyring i egne bygg og kommunen for øvrig, bør de snarest lage en.

Noen steder vil det være nødvendig å bygge ut ny fornybar energi, for eksempel for å erstatte oljefyring. Her bør man bruke lokalt tilgjengelig fornybar energi. Det minimerer behovet for utbygging av nye kabler og strømlinjer, med det disse fører med seg av energitap og potensielle inngrep i urørt natur. Blant den lokalt tilgjengelige fornybare energien finner vi blant annet jordvarme, bioenergi og solenergi. Mange kommunale eller fylkeskommunale bygg egner seg til å sette opp solcellepaneler eller solfangere på taket.

Rødt ønsker demokratisk og lokal styring av energi- og strømproduksjonen for å sikre rimelig og ren energi. Vi mener omleggingen til lavenergikommuner må styres av hensynet til kommunens innbyggere, og ikke profitten. Der det finnes kommunale selskap, kan politikerne jobbe aktivt for en grønn og rimelig omstilling, men også andre kommuner har allerede gode verktøy for å sikre redusert og grønnere energibruk. ENOVA gir også støtte både til det offentlige og til privatpersoner som ønsker

å gjennomføre tiltak knyttet til energisparing- eller fornybar energi.

Innkjøp og forbruk

Det offentlige kjøper varer og tjenester for nærmere 400 milliarder kroner årlig.⁹⁵ Kommunene er en stor aktør i markedet, og bør handle klimavennlige produkter. Det gjelder også mat: Det som serveres på kommunale institusjoner bør være klimavennlig.

Kommunene bør også legge til rette for at innbyggerne kan få et grønnere forbruk, blant annet gjennom å gi gunstigere betingelser til bedrifter og butikker som kan dokumentere at deres produkter har lavere utslipp og miljøbelastninger. Å legge til rette for kortreiste mat- og landbruksprodukter kan også være en del av en slik strategi. Et viktig grep for å sikre dette er å beskytte god matjord fra nedbygging. For å redusere forbruket er det viktig med gode gjenvinnings- og materialgjennbruksmuligheter. De fleste av landets kommuner har nå innført eller planlagt innføring av plastgjenvinning. Kommuner som ennå ikke har gjort dette kan bidra til å redusere behovet for olje til plastproduksjon ved å følge etter.

Investeringer

Midlene kommunen har, for eksempel kommunens pensjonsforpliktelser, bør investeres fossilfritt, og kommunene bør gjøre vedtak som sikrer at de ikke investerer i kull, olje eller gass. Flere større og mindre fond er på vei ut av de fossile bransjene, og kommunene bør gå foran. Ved å trekke ut kommunale investeringer i fossilselskaper gjør kommunen seg mindre avhengig av fossilindustrien, og mindre sårbar etter hvert som kull, olje og gass blir stadig mindre lønnsomt, og risikoen øker.

For mange kommuner er første

steg å kontakte KLP (Kommunal Landspensjonskasse). KLP er landets største livsforsikringsselskap, og leverer tjenester til det offentlige. De har også investert i en rekke fossilselskaper. Eid kommune har bedt KLP trekke ut sine investeringer i kull, olje og gass, og selskapet går med på å trekke ut investeringene dersom eierne, altså kommunene, ønsker det.⁹⁶ De har allerede tatt første skritt, og trukket ut investeringer fra en rekke kullselskaper,⁹⁷ så her kan vi få rask effekt hvis flere kommuner kontakter KLP med samme forespørsel.

Skap framtidens grønne arbeidsplasser

Kommunene bør ha oversikt over hva slags arbeidsplasser som finnes og hvor stort potensialet er. Det er viktig at kommunene legger til rette for framtidsrettede arbeidsplasser. Det kan gjøres gjennom gunstige rammevilkår for framtidsrettet industri, og gjennom å prioritere lokale bedrifter i oppdrag knyttet til arbeidet med å bli en grønnere kommune, som for eksempel energieffektivisering. Kommunen kan bruke eierskapet i kommunale avfallsselskaper til å sikre god materialgjenvinning, for eksempel av plast, og se på muligheten for å bruke matavfall til å produsere biometangass, noe som gjøres med hell flere steder rundt om i landet.

Framtidens oljefrie kommuner og fylker vil ha stort behov for arbeidstakere innenfor alt fra helse og omsorg til lærere, grønne industriarbeidere og bussjåfører. I *Fornybar Framtid* kan du lese mer om flere av de viktige feltene hvor det er behov for ny arbeidskraft, som innenfor energieffektivisering og produksjon av fornybar energi, landbruk og fiske.

ORDLISTE

Blokker – Norske havområder som er åpnet for petroleumsvirksomhet er delt inn i firkantede ruter som utgjør områder for leteboring og drift. Selskapene kan søke på hver av disse rutene i konsesjonsrunder og i ordningen tildeling i forhåndsdefinerte områder (se TFO)

Konsesjonsrunder – Oljeselskapene kan søke på blokker utlyst av Olje- og energidepartementet og få tildelt dem av staten gjennom denne ordningen. Ordningen gjelder nye områder av sokkelen, og det er en ny konsesjonsrunde annethvert år. Det er Kongen i statsråd som tildeler utvinningstillatelse. Utvinningstillatelsen gir selskapet som har søkt rett til undersøkelse, leteboring og utvinning av petroleumsforekomster innenfor området.

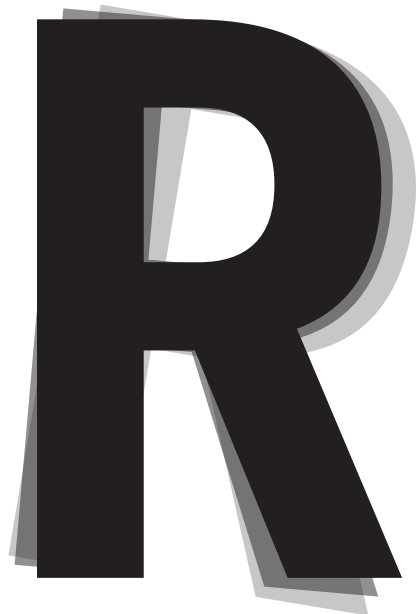
PUD – Plan for utbygging og drift. Dette er planen der den faktiske oljevirkomheten vedtas. Når et selskap har bestemt seg for å bygge ut et område for å ta opp olje eller gass, må de få godkjent denne planen før de kan sette i gang. Olje- og energidepartementet vedtar, eventuelt Stortinget, dersom planen er over en viss økonomisk størrelse. En PUD inneholder en plan for utbygging og en konsekvensutredning.

SDØE – Statens direkte økonomiske engasjement, en pengestrøm tilsvarende Statens deltakerandeler i Statoil, både inntekter og utgifter. Seismikk – En metode for å kartlegge om det er olje og gass i havbunnen. Det skytes lydbølger mot havbunnen fra store skip. Seismikkskyting i viktige fiskeområder har ført til konflikt med fiskerne, fordi det ødelegger fisket.

TFO – Tildeling i forhåndsdefinerte områder. Ordning ble startet i 2003 for å hjelpe mindre aktører inn på norsk sokkel. Den sørger for rask tildeling, og gjennomføres hvert år. Ordningen har vokst mye siden 2003, og en tredel av alle letetillatelser siden 1965 er delt ut gjennom den. Opprinnelig var den ment for blokker i såkalte «modne områder» i Nordsjøen, men den har i stadig større grad blitt brukt også i nye deler av norske havområder, blant annet i Barentshavet.

Togradersmålet - Det politiske klimamålet de fleste land stiller seg bak, er at temperaturen ikke skal stige med mer enn 2 grader sammenlignet med førindustriell tid. Rødt stiller seg bak dette som et maksimumsmål, men ønsker en mer ambisiøs klimapolitikk. Konsekvensene av to graders temperaturøkning vil være svært dramatiske for natur og livsvilkår over det meste av kloden. Flere land mente at man burde gå for maksimal temperaturøkning på 1,5 grader eller en konsentrasjon av CO₂ på 350 ppm. Konsentrasjonen er allerede over 400. Hvis vi klarer å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader vil færre bli rammet av kraftige klimaendringer, vi kan bruke mindre ressurser på tilpasning og det vil være mindre sjanse for irreversible prosesser slik som metanlekkasje fra tundraen.

Åpning av nye områder - Før noen kan planlegge å lete eller bore etter olje i et område, må det være åpnet for petroleumsvirksomhet, det vil si at myndighetene må ha vurdert om det i det hele tatt skal drives petroleumsvirksomhet her.

REFERANSER

1. SSB: Energiregnskap og energibalanse, 2012-2013. <http://www.ssb.no/energi-og-industri/statistikker/energiregn/aar/2014-11-05#content> (22.02.15)
2. SSB: Utslipp av klimagasser, 1990-2013, endelige tall. <http://ssb.no/klimagassn> (22.02.15)
3. Dette mener Naturvernforbundet om klima <http://naturvernforbundet.no/dette-mener-naturvernforbundet-om-klima/category2602.html> (22.02.15)
4. Dagsavisen: Norge må skru igjen oljekrana. <http://www.dagsavisen.no/innenriks/norge-m%C3%A5-skru-igjen-oljekrana-1.288928> (08.03.15)
5. Heede, Richard (2013): Tracing anthropogenic carbon dioxide and methane emissions to fossil fuel and cement producers, 1854–2010. <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10584-013-0986-y> (22.02.15)
6. Mathismoen, Ole: Er 90 bedrifter «ansvarlige» for klimatrusselen? http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Er-90-bedrifter-ansvarlige-for-klimatrusselen-7381094.html#.Uxhr-_mwazk (22.02.15)
7. Teknisk Ukeblad: Større CO₂-utslipp fra enkelte norske oljefelt enn fra tjæresand. <http://www.tu.no/petroleum/2013/06/19/storre-co2-utslipp-fra-enkelte-norske-oljefelt-enn-fra-tjaeresand> (22.01.15)
8. Cicero: All olje og gass i nordområdene må bli liggende, viser ny studie. <http://www.cicero.uio.no/webnews/index.aspx?id=12145> (22.01.15)
9. For mer informasjon om hvorfor FN-kvotene ikke fungerer kan man lese Erik Marinussens bok Drivhuseffekten – klimapolitikken som forsvant. Les mer om Rødts syn på kvotesystemet generelt og EUs kvotemarked spesielt her: <http://radikalportal.no/2015/02/09/kvoteshopping-loser-ikke-klimaproblemet-regjeringens-klimamelding-er-ansvarslos/> (22.02.15)
10. FNs klimapanel (2013). Summary for policymakers (http://www.climatechange2013.org/images/report/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf) 22.02.15
11. Aftenposten: NASA og NOAA: 2014 varmeste år noensinne <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/NASA-og-NOAA-2014-varmeste-ar-noensinne-7864437.html> (22.02.15)
12. FNs klimapanel (2013). Summary for policymakers (http://www.climatechange2013.org/images/report/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf) 22.02.15
13. Heede, Richard (2013): Tracing anthropogenic carbon dioxide and methane emissions to fossil fuel and cement producers, 1854–2010. <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10584-013-0986-y> (22.02.15)
14. FNs klimapanel (2013). Summary for policymakers (http://www.climatechange2013.org/images/report/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf) 22.02.15
15. FNs klimapanel (2013). Summary for policymakers (http://www.climatechange2013.org/images/report/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf) 22.02.15
16. Kvåle, G. og Haugan, P. M. 2014. Forskning for omstilling. <http://www.cicero.uio.no/fulltext/index.aspx?id=10304> (08.03.15)
17. Kallbekken, S., Gloppen, S., Jansen E., Nøstbakken, L., og Sørensen, K. (2014). Norges klimaansvar 2030. <http://www2.bjerknes.uib.no/>

- filer/2289.pdf (22.02.15)
18. Stockholm Environmental Institute og Kirkens Nødhjelp: Norway's fair share of an ambitious climate effort (2014). <https://www.kirkensnodhjelp.no/contentassets/c1403acd5da84d39a120090004899173/ny-2014-klimarapport-final-web.pdf> (05.03.15)
 19. McGlade, C., and Ekins, P., (2015). The geographical distribution of fossil fuels unused when limiting global warming to 2 °C. <http://bit.ly/1aXrWhY> (05.03.2015)
 20. Blant annet Jacobson, M. and Delucchi, M. (2009) Wind, water and solar technologies can provide 100 percent of the world's energy, eliminating all fossil fuels. <https://web.stanford.edu/group/efmh/jacobson/Articles/I/sad1109Jaco5p.indd.pdf> (05.03.15)
 21. SSB: Statistikk for utenrikshandel 2014 <http://ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar-forelopige> (10.01.15)
 22. Olje- og energidepartementet: Olje og gass tema. <https://www.regjeringen.no/nb/tema/energi/olje-og-gass/id1003/> (10.01.15)
 23. Olje- og energidepartementet og Oljedirektoratet: Fakta 2014.: https://www.regjeringen.no/nb/dokument/dep/oed/veiledninger_brosjyrer/2014/Fakta-2014--alt-du-trenger-a-vite-om-norsk-olje-og-gass/id757846/ (10.01.15)
 24. Olje- og energidepartementet: Olje og gass tema. <https://www.regjeringen.no/nb/tema/energi/olje-og-gass/id1003/> (10.01.15)
 25. Ryggvik, Helge: Store Norske Leksikon. Norsk oljehistorie. https://snl.no/Norsk_oljehistorie (10.01.15)
 26. Olje- og energidepartementet: Olje og gass tema. <https://www.regjeringen.no/nb/tema/energi/olje-og-gass/id1003/> (10.01.15)
 27. Dette er vanskelig å finne offentlig statistikk på hvor mange som arbeider direkte med olje- og gassutvinning. Vi har valgt å basere oss på tall fra Helge Ryggvik i personlig epostkorrespondanse 13.01.15
 28. Olje- og energidepartementet: Olje og gass tema. <https://www.regjeringen.no/nb/tema/energi/olje-og-gass/id1003/> (10.01.15)
 29. Noreng, Øystein. De rødgrønne har administrert en oljeboble i norsk økonomi. <http://www.tu.no/petroleum/2014/10/08/de-rodgronne-har-administrert-en-oljeboble-i-norsk-okonomi> (10.01.15)
 30. Pöyry Management Consulting, Aarsnes og Lindgren: Fossil fuels – at what cost? Government support for upstream oil and gas activities in Norway. 2012.: http://www.iisd.org/gsi/sites/default/files/ffs_awc_norway.pdf (10.01.15)
 31. Stortinget. Prop. 94 LS (2013-2014) 13 Petroleumsskatt – særregel for avskrivning av investeringar I nytt LING-anlegg.: <http://bit.ly/1E1jyoA> (24.02.15)
 32. Noreng, Øystein. De rødgrønne har administrert en oljeboble i norsk økonomi. <http://www.tu.no/petroleum/2014/10/08/de-rodgronne-har-administrert-en-oljeboble-i-norsk-okonomi> (10.01.15)
 33. Olsen, Jens Ingvald. Oljevirkksomhet.: <https://jensingvald.wordpress.com/category/oljevirkksomhet/> (15.01.15)
 34. Blindheim, Anne Marte, Dagbladet.: Oljemyster suger ut milliarder i stasstøtte.: <http://www.dagbladet.no/2009/10/01/nyheter/miljo/klima/energipolitikk/olje/8364677/>, (10.01.15)
 35. Olsen, Jens Ingvald. Oljevirkksomhet.: <https://jensingvald.wordpress.com/category/oljevirkksomhet/> (15.01.15)
 36. Stortinget. Statsbudsjettet 2015. <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2015/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Geologisk-kartlegging/?department=OED#artikkel> (15.02.15)
 37. Ryggvik, Helge (2013). Norsk olje og klima. En skisse til nedkjøling. Gyldendal.
 38. Abelsen, Tarjei, NRK.: Ingen oljefelt er lønnsomme i Barentshavet. <http://www.nrk.no/nordnytt/ingen-oljefelt-er-lonnsomme-i-barentshavet-1.12136964> (10.01.15)
 39. Eika, Torbjørn og Martinussen, Marie S. 2013.: Virkninger av økt etterspørsel fra petroleumsvirksomheten og økt bruk av oljepenger 2003-2012. Statistisk sentralbyrå. <https://ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/virkninger-av-okt-etterspørsel-fra-petroleumsvirksomheten-og-okt-bruk-av-oljepenger-2003->

2012#content

40. Eika, Torbjørn og Martinussen, Marie S. 2013.: Virkninger av økt etterspørsel fra petroleumsvirksomheten og økt bruk av oljepenger 2003-2012. Statistisk sentralbyrå. <https://ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/virkninger-av-okt-etterspørsel-fra-petroleumsvirksomheten-og-okt-bruk-av-oljepenger-2003-2012#content>
41. Qvale, Peder. Oljenæringen pølmer penger etter folk.: <http://www.tu.no/petroleum/2013/10/31/-oljenaringen-palmer-penger-etter-folk> Teknisk Ukeblad (15.01.15)
42. Amelie, Maria. Disse ingeniørene blir det mest behov for <http://www.tu.no/karriere/2013/02/01/disse-ingeniorene-blir-det-mest-behov-for> (15.01.15)
43. Sandal, Kasper. Hvor er fornybarjobbene? <http://energiogklima.no/kommentar/hvor-er-fornybarjobbene/> (15.01.15)
44. Amelie, Maria. Stort sprik i antall ledige jobber. <http://e24.no/energi/antallet-ledige-jobber-fornybar-energi-11-olje-og-gass-573/21601725> Teknisk Ukeblad (15.01.15)
45. <http://www.aftenbladet.no/energi/fornybar/En-av-fire-unge-vil-jobbe-med-fornybar-energi-3009725.html> (25.02.15)
46. Produktivitetskommissjonen: Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd, NOU 2015:1. <http://produktivitetskommissjonen.no/> (08.03.15)
47. Den nasjonale forskningsetiske komite for naturvitenskap og teknologi. 2014. <https://www.etikkom.no/vart-arbeid/komiteenes-arbeid/Uttalelser/NENT/Vedrorende-forskningsetisk-vurdering-av-petroleumsforskning-Saksnr-20143/> (15.01.15)
48. Storeng, Ola. Aftenposten 10.03.13.: <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Til-himmels--uten-styring-7143897.html> (11.01.15)
49. Det finnes alternativer til det som i dag produseres av olje- og gass, primært i trefordelingsindustrien. Det er ikke realistisk at treprodukter og skogsdrift kan dekke alle de klimaformålene man i dag ønsker å bruke den til, slik som karbonlager, biodrivstoff og råvare. Rødt mener derfor at olje- og gass også i framtida skal kunne brukes som råvare i produksjonen.
50. Ryggvik, Helge (2013). Norsk olje og klima. En skisse til nedkjøling. Side 74. Gyldendal.
51. Ibid. Side 80
52. <http://www.npd.no/Global/Norsk/3-Publikasjoner/Faktahefter/Fakta2014/Fig-6-2.pdf>
53. SSB: Energiregnskap og energibalanse, 2012-2013.: <http://www.ssb.no/energi-og-industri/statistikker/energiregn/aar/2014-11-05#content> (22.02.15)
54. Hille, John. Klimabombe under havbunnen: Arbeidsnotat 04/2011. Framtiden i våre hender. 2011. http://www.framtiden.no/images/stories/tema/klima/A201104_Klimabombe_under_havbunnen.pdf (05.03.15)
55. Hille, John. Framtiden i våre hendes klimamelding: Hvordan redusere utslippene i Norge med 30 til 40 prosent innen 2020. Oslo (Framtiden i våre hender), 2012. Side 21.
56. Ibid. 66
57. Dette er vanskelig å finne offentlig statistikk på hvor mange som arbeider direkte med olje- og gassutvinning. Vi har valgt å basere oss på tall fra Helge Ryggvik i personlig epostkorrespondanse 13.01.15
58. Olje- og energidepartementet: Olje og gass tema. <https://www.regjeringen.no/nb/tema/energi/olje-og-gass/id1003/> (10.01.15)
59. NRK: Over 9.500 jobber i oljebransjen forsvinner: <http://www.nrk.no/rogaland/over-9.500-jobber-i-oljebransjen-forsviner-1.12138223> (23.02.15)
60. Teknisk Ukeblad: Umulig å forholde seg til en energipolitikk som svinger i takt med oljeprisen. <http://www.tu.no/kraft/2013/08/07/-umulig-a-forholde-seg-til-energipolitikk-som-svinger-i-takt-med-oljeprisen> (22.02.15)
61. Rystad Energy. Internasjonal omsetning fra norske oljeserviceselskaper. 2014: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/pdf_filer_2/rystad_energy_internasjonal_omsetning_fra_norske_

- oljeserviceselskaper_rapport_2014.pdf (05.03.15).
62. Teknisk Ukeblad: Vindkraft til havs koster stadig mer mens solkraft blir billigere. <http://www.tu.no/kraft/2013/11/25/vindkraft-til-havs-koster-stadig-mer-mens-solkraft-blir-billigere> (05.03.15)
 63. KonKraft. Faktabokser og fakta-ark om petroleumsbransjen. 2012: <http://www.konkraft.no/postmann/dbase/bilder/Fakta-ark16102012.pdf> (05.03.15)
 64. NRK Rogaland: Nå søker oljeansatte jobb andre steder. <http://www.nrk.no/rogaland/na-soker-olje-ansatte-jobb-andre-steder-1.12016829>
 65. SSB: Energiregnskap og energibalanse, 2012-2013. <https://ssb.no/energi-og-industri/statistikker/energiregn> (22.02.15)
 66. Energirådet. Utredning energieffektivisering 2008: http://www.energinorge.no/getfile.php/FILER/NYHETER/ENERGIPRODUKSJON/Energiraadets_rapport_energieffektivisering%2021108.pdf (05.03.15)
 67. Steen, Markus og Tyson Weaver. «Utviklingstrekk i den norske energiindustrien. En analyse av dynamikk og diversifikasjon mot (nye) energiteknologier og markeder». 2013 http://www.ntnu.no/documents/7414984/0/WeaverSteen+2013+Norsk+energiindustri_rapport_.pdf/59cb9a72-44ab-44ba-966d-77121a41fe06 (05.03.15)
 68. Les mer om behovet for å flytte transporten fra land til sjø i Trygge Veier – Raske Tog, Rødts alternativ til nasjonal transportplan. Tilgjengelig på rodt.no/fornybar
 69. SINTEF. «Vindkraft offshore og industrielle muligheter». 2009: https://www.sintef.no/globalassets/upload/teknologi_og_samfunn/industriell_ekonomi/rapporter/sintef-rapport-versjon8-endelig.pdf (05.03.15)
Nilsson, D. og Westin, A: Floating wind power in Norway. Analysis of future opportunities and challenges. 2014: https://www.iea.lth.se/publications/MS-Theses/Full%20document/5331_full_document_Floating%20wind%20power%20in%20Norway.pdf (05.03.15)
 70. Nilsson, D. og Westin, A: Floating wind power in Norway. Analysis of future opportunities and challenges. 2014: https://www.iea.lth.se/publications/MS-Theses/Full%20document/5331_full_document_Floating%20wind%20power%20in%20Norway.pdf
Teknisk Ukeblad: Leverandørindustrien krever norsk havvindpark. <http://www.tu.no/kraft/2014/11/04/leverandorindustrien-krever-norsk-havvindpark> (05.03.15)
 71. Ibid.
SINTEF. «Vindkraft offshore og industrielle muligheter». 2009: https://www.sintef.no/globalassets/upload/teknologi_og_samfunn/industriell_ekonomi/rapporter/sintef-rapport-versjon8-endelig.pdf (05.03.15)
 72. Kolbeinstveit, A. (2009). «Grønne sertifikater. Et norsk perspektiv på saken om et pliktig elsertifikatmarked mellom Sverige og Norge». <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R0409.pdf> (05.03.15)
 73. Den kan lastes ned fra rodt.no/fornybar
 74. WWF skrev en rapport om dette i 2008, Reinvang, Rasmus and Peters, Glen. Norwegian Consumption, Chinese pollution: An example of how OECD imports generate CO2 emissions in developing countries. Oslo (WWF-Norge), 2008.
Hille, John. Framtiden i våre hendes klimamelding: Hvordan redusere utslippene i Norge med 30 til 40 prosent innen 2020. Oslo (Framtiden i våre hender), 2012. Side 58 og 59
 75. Teknisk ukeblad: Norsk aluminium best på klima. <http://www.tu.no/nyheter/2011/05/30/norsk-aluminium-best-pa-klima> (22.02.15)
 76. Dagens næringsliv: Kraftlinjer på Vestlandet dobbelt så dyre på tre år. <http://www.dn.no/nyheter/politikkSamfunn/2012/06/08/kraftlinjer-pa-vestlandet-dobbelt-sa-dyre-pa-tre-ar> (22.02.15)
 77. Teknisk ukeblad: Kraftkabler til utlandet - Norges kraftoverskudd forsvinner til England <http://www.tu.no/kraft/2014/08/20/norges-kraftoverskudd-forsviner-til-england> (22.02.15)
 78. Teknisk ukeblad: FAFO-rapport om utenlandskabler - Utenlandskabler

- øker kraftprisene <http://www.tu.no/kraft/2012/06/06/utenlandskabler-oker-kraftprisene> (22.02.15)
79. Energi og klima: Kandidat: Tizirs klimaprojekt i Tyssedal <http://energiogklima.no/spirprisen/kandidat-tizirs-klimaprojektet-i-tyssedal/> (22.02.15)
80. Les mer om dette i Rødts plan for ei fornybar framtid – industripolitisk offensiv for å møte klimautfordringene. Tilgjengelig på rødt.no/fornybar
81. Ibid.
Energi21. «Strategi 2014». <http://bit.ly/1Bjydhz> (05.03.15)
82. Les mer om dette Rødts plan for ei fornybar framtid – industripolitisk offensiv for å møte klimautfordringene fra 2011. Tilgjengelig på rødt.no/fornybar
83. Les mer om potensialet for ulike typer fornybar kraft i Rødts plan for ei fornybar framtid – industripolitisk offensiv for å møte klimautfordringene fra 2011. Tilgjengelig på rødt.no/fornybar
84. Les mer om hvordan man kan få et tryggere transportsystem med lavere utslipp i Trygge Veier – Raske Tog, Rødts alternativ til nasjonal transportplan fra 2013. Tilgjengelig på rødt.no/fornybar
85. Nygreen, Thomas : Arbeidsplasser og utslippskutt i
86. transportsektoren <http://klimavalg2013.no/wp-content/uploads/2013/04/gr-arb-1.pdf> (22.02.15)
87. Budsjettnemnda for jordbruket, (2013) Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken. http://www.nilf.no/budsjettnemnda_for_jordbruket/Utredninger_og_publicasjoner/2013/resultatkontroll_for_gjennomforingen_av_landbrukspolitikken_2013 (9.03.2014)
88. Norsk landbrukssamvirke: Matsikkerhet. <http://www.landbruk.no/Norsk-Landbruk/Derfor-er-norsk-landbruk-viktig/Matsikkerhet#.Ux9pUPmwazk> (11.03.2014)
89. Malik, K.: Human Development Report 2013. The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World. http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2013_EN_complete.pdf (24.10.2013).
90. Les mer om hvordan vi kan sikre bærekraftig matproduksjon i kapittel 2.3 i Rødts plan for ei fornybar framtid – industripolitisk offensiv for å møte klimautfordringene og i arbeidsprogrammet vårt. Tilgjengelig på rødt.no/fornybar
91. Naturvernforbundet, Klimakommuner. Tips til kommuner som vil kutte klimagassutslipp og spare energi, 2014: <http://naturvernforbundet.no/getfile.php/Dokumenter/Rapporter%20og%20faktaark/2014/Klimakommuner.pdf> (20.02.2015)
92. Mld. St. 21. Norsk klimapolitikk, 2012: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/meld-st-21-2011-2012/id679374/?docId=STM201120120021000DDDEPIS&ch=1&q=> (20.02.2015)
93. Energi og Klima, Hvis alle venter på alle, blir ingenting gjort..., 2014: <http://energiogklima.no/kommunene-og-det-groenne-skiftet/hvis-alle-venter-pa-alle-blir-ingenting-gjort/> (20.02.2015)
94. Statistisk Sentralbyrå, Utslipp til luft, kommunetall 1991-2009, 2011: <http://www.ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/klimagassr/aar/2011-02-22> og <http://ssb.no/klimagassn/> (20.02.2015)
95. Politisk plattform for Høyre- og FrP-regjeringen, 2013: <http://www.hoyre.no/filestore/Filer/Politikkdokumenter/plattform.pdf> (20.02.2015)
Regjeringen.no, Mer innovasjon og smartere innkjøp i staten, 2013: <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/mer-innovasjon-og-smartere-innkjop-i-sta/id714460/> (20.02.2015)
96. Naturvernforbundet, Klimavalgalliansens 8 klimavettregler, 2014: <http://naturvernforbundet.no/getfile.php/Dokumenter/Rapporter%20og%20faktaark/2014/Klimavettreglene.pdf> (20.02.2015)
97. NRK, Pensjonsgiganten KLP kaster ut kullselskaper, 2014: <http://www.nrk.no/norge/pensjonsgigant-kaster-ut-kullselskaper-1.12048406> (25.02.2015)

rødt.no

Bli medlem i Rødt

Send sms «Rødt + navn og adresse» til
2434 eller se rødt.no/innmelding

fb.me/roedt

@raudt